N:o 7.

Ank. till Riksd. kansli den 16 febr. 1889, kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. civildepartementet.

(2:a U. A.)

Kommerskollegium.

Under anslagstiteln »kommerskollegium» äro de anslag uppförda, som utgå till kollegiet sjelft och till patentbyrån, och äro för båda dessa embetsverk särskilda framställningar gjorda, för hvilka utskottet här nedan får redogöra.

A) Kommerskollegium.

1:o) Kongl. Maj:t har i den till Riksdagen den 14 januari 1889 aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof föreslagit, att Riksdagen måtte *dels*, på det att Kongl. Maj:t kunde komma i tillfälle att med samma belopp som för innevarande år tilldela kommerskollegiets ledamöter samt dess i stat uppförde embets- och tjenstemän, med undantag af fyra kanslister, tillfällig löneförbättring under år 1890, på extra stat för år 1890 anvisa 7,640 kronor, *dels ock* medgifva, att intill slutet af år 1890, i den mån sådant vore erforderligt för bestri- *Ang. tillfällig löneförbättring för kommerskollegium m. m.* [1.]

dande af göromålen inom kollegiet eller för beredande åt bemälde embets- och tjenstemän samt åt kollegiets vaktbetjening af samma aflöningsförmåner, som andra med dem likstälde tjenstemän och betjente åtnjöte, af Kongl. Maj:t finge för ändamålet disponeras de aflöningsbelopp, som vore i kommerskollegiets stat anvisade ej mindre för en advokatfiskalstjenst, än äfven för andra ledigblifna eller ledigblifvande befattningar inom kollegiet, i afseende å hvilka indragning kunde ega rum eller förändring eljest vidtagas.

Kongl. Maj:ts förevarande framställning skiljer sig från de framställningar i ämnet, Kongl. Maj:t de senare åren förelagt Riksdagen, allenast derutinnan, att Kongl. Maj:t nu föreslagit, att det medgifvande i fråga om dispositionen af aflöningsbelopp, som förut gält kollegiets embets- och tjenstemän, måtte utsträckas att omfatta äfven kollegiets vaktbetjening, men af departementschefens yttrande till det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1889 framgår, att äfven en annan olikhet emot nu bestående förhållanden afses. Löneförbättringarne till embets- och tjenstemännen utgå nemligen, utöfver hvad här nedan omförmälda anslag af 7,640 kronor medgifver, endast i den mån tillgång dertill kan beredas af de till indragna tjenster anslagna löner, men fyllnad i vaktbetjeningens aflöning skulle, om besparingarne fortfarande visade sig för ändamålet otillräckliga, komma att utgå af manufakturförlagslånefondens medel.

En sådan anordning har hos utskottet framkallat någon tvekan att tillstyrka framställningen, enär det synes utskottet, att manufakturförlagslånefonden icke i vidsträcktare mån, än som skett, bör anlitas för lönefyllnader inom kollegiet; men då, enligt hvad utskottet inhemtat, det belopp, som från manufakturförlagslånefonden komme att anvisas till vaktbetjeningen, skulle — ålderstillägg dock oberäknade — uppgå till allenast 400 kronor, samt den föreslagna löneförbättringen synes utskottet vara af rättvisa och billighet påkallad, och medel dertill icke för närvarande torde kunna beredas genom minskning af vaktbetjeningens antal, hemställer utskottet,

att Riksdagen må *dels*, på det att Kongl. Maj:t må komma i tillfälle att med samma belopp som för innevarande år tilldela kommerskollegiets ledamöter samt dess i stat uppförde embets- och tjenstemän, med undantag af fyra kanslister, tillfällig löneförbättring under år 1890, på extra stat för år 1890 anvisa 7,640 kronor;

dels och medgifva, att intill slutet af år 1890, i den mån sådant är erforderligt för bestridande af göromålen inom kollegiet eller för beredande åt bemälde embets- och tjenstemän samt åt kollegiets vaktbetjening af samma aflöningsförmåner, som andra med dem likstälde tjenstemän och betjente åtnjuta, af Kongl. Maj:t må för ändamålet disponeras de aflöningsbelopp, som äro i kommerskollegiets stat anvisade ej mindre för en advokatsfiskalstjenst, än äfven för andra ledigblifna eller ledigblifvande befattningar inom kollegiet, i afseende å hvilka indragning kan ega rum eller förändring eljest vidtagas.

B) Patentbyrån.

Ang. disposition af patent- och varumärkesafgifter. [2.]

2:o) Beträffande patentbyrån har Kongl. Maj:t ej gjort annan framställning, än att Riksdagen måtte medgifva, att afgifterna för patent och för registrering af varumärken finge användas till bestridande af de utgifter, hvilka betingades af tillämpning under år 1890 af förordningen angående patent och lagen om skydd för varumärken.

Af den redogörelse för patentbyråns inkomster och utgifter under sistlidna år, som meddelats i det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet öfver civilärenden, framgår, att byråns inkomster utgjort 74,930 kronor 75 öre, under det att dess utgifter, hvilka dock, då räkenskaperna vid tidpunkten för redogörelsens afgifvande ännu icke afslutats, ej kunnat med full noggrannhet uppgifvas, uppgått till närmare 66,000 kronor, af hvilket belopp de vigtigaste posterna utgjorts af aflöningar och arfvoden, 29,107 kronor 50 öre, byråns publikationer, 21,544 kronor 63 öre, återstälda patent- och registreringsafgifter, 4,805 kronor, utgifter för byråns bibliotek, 3,468 kronor 74 öre, renskrifning, 2,814 kronor 75 öre, samt bidrag till upprätthållande af patentunionens internationella byrå i Bern, 1,505 kronor 98 öre.

För år 1887 belöpte sig byråns inkomster till 61,238 kronor 50 öre, och dess utgifter till 59,502 kronor 8 öre. År 1886 hade byrån åter inkomster till belopp af 52,853 kronor 93 öre och utgifter till belopp af 66,727 kronor 33 öre.

Ehuru således, på sätt departementschefen jemväl anmärkt, byråns inkomster äfven under år 1888 ej obetydligt stigit, anser sig utskottet likväl, vid det förhållande att byråns utgifter för samma år med omkring 6,500 kronor öfverstigit utgifterna för år 1887, icke kunna under-

låta att — i öfverensstämmelse med hvad vid flera föregående riksdagar egt rum — erinra om vigten deraf, att byrån, under stadig hänsyn till nödvändigheten för byrån att äfven vid möjligen inträdande minskning i inkomsterna kunna utan statsverkets anlitande bestrida utgifterna, ökar omkostnaderna endast i den mån en utvidgad verksamhet ovilkorligen kräfver. Under uttalande häraf hemställer utskottet,

att Riksdagen må medgifva, att afgifterna för patent och för registrering af varumärken må användas till bestridande af de utgifter, hvilka betingas af tillämpning under år 1890 af förordningen angående patent och lagen om skydd för varumärken.

Rikets ekonomiska kartverk.

Ang. anslag till rikets ekonomiska kartverk. [3.]

3:o). Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under åberopande af de skäl, som till stöd för samma framställning af föredragande departementschefen anförts till statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1889 (sid. 4—6), hemställer utskottet,

att Riksdagen må, utöfver det å riksstatens sjette hufvudtitel för rikets ekonomiska kartverk uppförda ordinarie anslag, 6,000 kronor, under samma hufvudtitel på extra stat för år 1890 anvisa till fortsättande af de ekonomisk-geografiska kartarbetena i Norrbottens län 31,000 kronor och för de ekonomiska kartarbetena i öfriga delar af riket 45,000 kronor, eller tillsammans 76,000 kronor, äfvensom medgifva, att möjligen uppstående behållningar å båda anslagen må användas äfven till bestridande af utgifter för det topografiska kartverket.

Landsstaterna i länen.

Ang. användande af en indragen länsmanslön till inrättande af en ny länsmanstjenst. [4.]

4:o) Hänvisande till hvad i ofvannämnda statsrådsprotokoll blifvit anfördt (sid. 6—8), får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och på det att Stensele länsmansdistrikt må kunna delas i två distrikt och

en särskild länsman sålunda anställas inom Tärna kapellförsamling, medgifva, att aflöningsbelopp, som blifver tillgängligt till följd af anbefald reglering af länsmansdistrikten i Vestmanlands län, får användas till inrättande af en ny länsmanstjenst inom Vesterbottens län.

Ang. höjning i landsstatsanslaget till följd af indragning af landsstatsboställen. [5.]

5:o) Enligt hvad af statsrådsprotokollet (sid. 8—9) inhemtas, hafva följande landsstatsboställen till statsverket indragits, utan att ersättning till vederbörande tjenstemän ännu blifvit å anslaget till »landsstaterna i länen» uppförd, nemligen:

länsmansbostället i Lysings distrikt af Östergötlands län, 1 mantal Norrö n:o 1;

länsmansbostället i Norra Möre härads södra distrikt af Kalmar län, $\frac{3}{8}$ mantal Förlösa n:o 5;

landssekreteraren i Hallands län anslagna löningsjorden n:o 51 i Halmstads stads vestra gärde;

häradsskrifvarebostället i Vartofta fögderi af Skaraborgs län, 1 mantal Kyrkebohl n:o 1; och

kronofogdebostället i Östersysslets fögderi af Vermlands län, 1 mantal Södra Vee n:o 1.

Med anledning häraf har Kongl. Maj:t föreslagit, att penningeanslaget under »landsstaterna i länen» måtte höjas med det belopp, hvartill afkastningen af nämnda indragna boställen och löningsjord vore i stat beräknad, eller 3,410 kronor. I händelse af bifall härtill skulle anslaget till »landsstaterna i länen (deraf 90,000 kronor reservationsanslag)» komma att höjas från 2,643,582 kronor till 2,646,992 kronor.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning, må höja penningeanslaget under »landsstaterna i länen» med det belopp, hvartill afkastningen af fyra indragna boställen och en indragen löningsjord är i stat beräknad, eller 3,410 kronor

Landtbruksstyrelsen.

Ang. anslag till en landtbruksstyrelse. [6.]

6:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte, med godkännande af det i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1889 intagna förslaget till stat för en landtbruksstyrelse äfvensom af

de vilkor och förbehåll, som blifvit föreslagna för åtnjutande af deri upptagna löneförmåner, medgifva, att i riksstaten under sjette hufvudtiteln näst efter anslaget till väg- och vattenbyggnadsstaten uppfördes under benämningen »landtbruksstyrelsen» ett anslag af 29,300 kronor.

Enligt hvad omförmälda statsrådsprotokoll gifver vid handen, har chefen för civildepartementet vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t till en början anmärkt, att, sedan, till följd deraf att vid 1888 års riksdag den då hvilande frågan om ändring i regeringsformen, i syfte att ett nytt departement, benämndt landtbruks-, industri- och handelsdepartementet, skulle inrättas, genom kamrarnes skiljaktiga beslut förfallit, möjligheten att vid Kongl. Maj:ts rådsbord få näringarne representerade genom en, uteslutande ur sådan hänsyn, utsedd departementschef tills vidare undanskjutits, det vore departementschefens pligt att tillse, huruvida icke näringarnes befogade kraf på en lämplig statsadministration kunde på annat sätt tillgodoses.

Hvad dervid först beträffade handeln och de näringar, med hvilka kommerskollegium hade att sig befatta, vore departementschefen af den åsigt, att frågan om kommerskollegiets omorganisation, som under snart sagdt hela detta århundrade stått på dagordningen utan att något af de olikartade förslagen till dess lösning lyckats tillvinna sig ett öfvervägande bifall, borde någon tid hvila, på det att derunder meningarna kunde hinna stadga sig och erhålla bestämdare form och uttryck. Hvad deremot anginge vår vigtigaste näring, jordbruket med dertill hörande binäringar, så vore säkerligen alla ense derom att de former, hvari den centrala statsadministrationen i afseende härå verkade, ingalunda vore tillfredsställande. Den utöfvades egentligen af landtbruksakademiens förvaltningskomité, hvilken institution, från början af sin tillvaro afsedd för helt andra ändamål, af omständigheternas magt och till följd af bristen på någon annan lämplig administrativ myndighet nödgats öfvertaga en myckenhet rena embetsmannagöromål, som hvarken öfverensstämde med komiténs organisation eller det sätt, hvarpå dess verksamhet utöfvades.

På sid. 10—12 i statsrådsprotokollet har departementschefen derefter lemnat en redogörelse för förvaltningskomiténs sammansättning, arbetssätt och administrativa funktioner. Utskottet, som beträffande denna redogörelse i öfrigt hänvisar till sjelfva statsrådsprotokollet, vill här endast anmärka, *att* komitén, enligt hvad redogörelsen gifver vid handen, består af landtbruksakademiens direktör, de sex föredragandena å akademiens särskilda afdelningar samt akademiens sekreterare och kamrerare; *att* emellertid för handläggning af mål och ärenden, hvilka i följd af Kongl. Maj:ts särskilda förordnanden till komitén öfverlemnas,

komitén skall förstärkas med två för kunskap och erfarenhet i det egentliga landtbruket utmärkte ledamöter, utsedde för tre år i sänder; samt *att* under komiténs tillsyn och administrativa myndighet höra följande institutioner och tjenstemän, nemligen: de med statsmedel understödda landtbruksskolorna, landtmannaskolorna och mejeriskolorna, kemiska stationerna, mejeristationerna och frökontrollanstalterna, vidare statens landtbruksingeniörer och landtbruksstipendiater, undervisarne — eller, såsom de numera skola benämnas, instruktörerna — i boskapsskötsel, i mejerihushållning och i husslöjd, undervisaren i ullkultur och schäferiskötsel, fiskeriintendenten och dennes båda assistenter samt undervisaren i fiskodling äfvensom, enligt särskilda af Kongl. Maj:t för hvarje af de senare åren meddelade beslut, en entomolog, som har att lemna råd och upplysningar om åtgärder till förekommande af skadliga insekters härjningar, samt fiskeri- och mejeriagenterna.

Sedan departementschefen vidare angifvit de skäl, på grund af hvilka det, enligt departementschefens åsigt, vore mindre lämpligt att — såsom ifrågasatt blifvit — förlägga den ifrågavarande statsadministrationen till något redan bestående embetsverk — domänstyrelsen eller civildepartementet — har departementschefen, då det sålunda, så vidt departementschefen kunde finna, endast återstode att söka anordna en särskild fristående myndighet för behandling af de nu afsedda ärendena, öfvergått till att utveckla, huru departementschefen tänkt sig denna myndighets verksamhet och organisation.

Myndigheten borde naturligen i första rummet öfvertaga förvaltningskomiténs statsadministrativa befogenhet jemte alla dermed förenade åligganden. Äfven fiskerinäringen — med undantag, åtminstone tills vidare, af nordsjöfisket, för hvilket helt olika förhållanden gälde — borde utgöra föremål för embetsverkets omsorger, och till följd deraf vore det äfven lämpligt, att fiskeriintendenten ställdes i närmare förbindelse med embetsverket, än hvad för närvarande vore förhållandet mellan honom och förvaltningskomitén.

Det nya embetsverket borde emellertid vidare öfvertaga den chefen för civildepartementet för närvarande tillkommande befogenhet att utnämna statens landtbruksingeniörer äfvensom den förberedande granskningen af handlingar rörande lån från odlingslånefonden, hvilken granskning nu vore förlagd till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och der verkställdes af en för sådant ändamål särskildt aflönad extra byråingeniör. För afgifvande sedermera af underdånigt utlåtande i ärende af dylik art kunde den nya styrelsen sammanträda med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, hvarvid ärendet borde föredragas af den byråingeniör, som verkstält granskningen.

Då inom det ifrågasatta embetsverket ej gerna kunde förekomma till behandling ärenden, som berörde enskild rätt, och det ofta kunde vara af vigt, att ärendena blefve med snabbhet handlagda och afgjorda, syntes det departementschefen fördelaktigast, att beslutanderätten inom det nya embetsverket lades hos en enda person, och att till hans biträde anställdes sakkunnige föredragande med rättighet och skyldighet att vid ärendes föredragning yttra sin mening och, om den ej öfverensstämde med chefens, till protokollet afgifva densamma skriftligen. I enlighet härmed skulle i spetsen för ifrågavarande embetsverk, som lämpligen kunde benämnas *landtbruksstyrelsen*, ställas en af Kongl. Maj:t utsedd chef, med titel öfverdirektör, och närmast under honom såsom föredragande likaledes af Kongl. Maj:t utnämnde tekniskt bildade tjenstemän. En af desse, med titel fiskeriinspektör, skulle föredraga fiskeriärenden samt i öfrigt utöfva enahanda verksamhet, som för närvarande tillkomme fiskeriintendenten, hvars befattning deremot i sådant fall kunde indragas. Öfriga ärenden syntes departementschefen kunna till handläggning och föredragning fördelas på två tjenstemän, benämnde byråingeniörer, hvilka jemväl skulle kunna biträda chefen med verkställande af föreskrifna inspektioner. Huru ärendena skulle mellan byråingeniörerna fördelas borde genom en af Kongl. Maj:t utfärdad instruktion närmare bestämmas med hänsyn till de särskilda ärendenas mängd och beskaffenhet. Derest sjelfva medelförvaltningen af fonden för svenska hornboskapens och fårafvelns förädling, hvilken medelförvaltning för närvarande ombesörjdes af landtbruksakademiens förvaltningskomité, förlades till statskontoret, hvilket läte sig göra utan tillökning i dess arbetskrafter, samt vidare förande af protokoll inom styrelsen inskränktes till de fall, då skiljaktig mening vid ett ärendes afgörande förekomme eller chefen eljest funne anledning förordna, att protokoll skulle föras, skulle någon ytterligare ordinarie tjensteman ej erfordras än en sekreterare, med åliggande att uppsätta och expediera styrelsens beslut och skrifvelser samt handhafva registrators- och arkivariegöromålen; och kunde utnämningen af denne tjensteman lämpligen åt styrelsen anförtros. För ärendenas behöriga gång blefve det emellertid nödigt, att medel anvisades till extra biträden, vikariatsersättningar och expenser.

Enligt hvad af statsrådsprotokollet jemväl inhemtas, har departementschefen, i öfverensstämmelse med hvad han sålunda anfört och under förmälan att förslaget uppgjorts efter jemförelse med de i allmänhet under senare åren bestämda aflöningsförmåner för embets- och tjenstemän, understält Kongl. Maj:ts pröfning ett så lydande förslag till

"Stat för landtbruksstyrelsen.

	Lön.		Tjenstgöringspenningar.		Summa.		
Öfverdirektören och chefen	5,000	—	2,000	—	7,000	—	
Fiskeriinspektören	3,000	—	1,500	—	4,500	—	Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor.
1 byråingeniör	3,000	—	1,500	—	4,500	—	
1 d:o	3,000	—	1,500	—	4,500	—	
1 sekreterare	1,800	—	1,200	—	3,000	—	
1 vaktmästare	500	—	300	—	800	—	Efter fem år kan lönen höjas med 100 kronor; och skall, om vaktmästaren i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, lönen, så länge denna förmån qvarstår, minskas med 150 kronor.
Till extra biträden, vikariatsersättning och expenser	— —	—	— —	—	5,000	—	
Summa	— —	—	— —	—	29,300	—	»

Derjemte har departementschefen, då någon anledning, hvad ifrågavarande embetsverk anginge, icke förefunnes att afvika från hvad vid senare regleringar i allmänhet stadgats vare sig såsom vilkor för aflöningarnas åtnjutande eller i fråga om tjenstemännens rätt till semester eller eljest, föreslagit, att följande vilkor och förbehåll borde meddelas för åtnjutande af de i staten uppförda löneförmånerna, nemligen:

att embets- eller tjensteman vid landtbruksstyrelsen skulle vara underkastad den vidsträcktare tjenstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af styrelsen eller eljest i allmänhet kunde vara stadgad, äfvensom, derest i en framtid verkets ställning inom förvaltningen så förändrades, att styrelsen ej längre kunde såsom sjelfständigt embetsverk anses, vara förpligtad att, med bibehållande af den tjenstegrad och aflöning, han innehade, efter den nya arbetsordningen sköta de med tjensten förenade göromål;

att med embete eller tjenst i landtbruksstyrelsen icke finge förenas annan tjenst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjenstebefattning, med mindre den befunnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjenstgöringen i verket;

att de med hvarje befattning förenade tjenstgöringspenningar finge

uppbäras endast för den tid tjenstens innehafvare verkligen tjenstgjort eller åtnjutit semester, men skulle för den tid, han eljest varit från tjenstgöring befriad, utgå till den, som tjensten förrättat;

att den, som af sjukdom hindrades att sin tjenst förrätta, egde uppbära hela lönen; men att den, som eljest undfinge ledighet för svag helsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, kunde förpligtas att under ledigheten, utöfver sina tjenstgöringspenningar, afstå så mycket af lönen, som för tjenstens förrättande erfordrades eller eljest pröfvades skäligt;

att vid sjukdomsförfall eller när det erfordrades i följd af embetsresor eller för beredande af semester tjensteman af lägre grad skulle vara skyldig att, om han förordnades till högre befattning inom verket, densamma, mot åtnjutande i förstnämnda fall af de för befattningen anslagna tjenstgöringspenningar men eljest af deremot svarande belopp i stället för egna tjenstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än tre månader under ett år;

att, der förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjenst i samma lönegrad vore medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämdes att inträda efter fem år, under vilkor att innehafvaren mera än fyra år af denna tid sjelf med godt vitsord bestridt sin egen, eller på grund af förordnande annan statens tjenst, dock att härvid icke finge föras honom till last den tid, han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen, om sådan egde rum, efter ytterligare fem år på samma vilkor, under iakttagande, hvad såväl den ena som den andra förhöjningen anginge, att den högre aflöningen ej finge tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjenståldern blifvit uppnådd; och borde i fråga om ålderstillägg åt fiskeriinspektören, om till denna befattning nuvarande fiskeriintendenten utnämndes, tillgodoräknas honom den tid, han såsom fiskeriintendent tjenstgjort;

att embets- eller tjensteman skulle, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjenstår, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjensten afgå, Kongl. Maj:t eller styrelsen, der det tillkomme denna att afskedet utfärda, dock obetaget att låta med detsamma anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvades kunna i tjensten på tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kunde finnas villig i densamma qvarstå; samt

att semester finge, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kunde ega rum, åtnjutas af styrelsens chef, fiskeriinspektören samt byråingeniör under en och en half månad samt af sekreteraren en månad årligen.

Slutligen har departementschefen i fråga om kostnaden för det nya embetsverkets inrättande anfört, att, ehuru staten för landtbruksstyrelsen slutade på en summa af 29,300 kronor, anslagen till statsverkets utgifter dock icke behöfde med motsvarande belopp förhöjas. Såsom förut angifvits, skulle nemligen, derest den föreslagna styrelsen komme till stånd, fiskeriintendentens befattning komma att indragas. Då för denna befattning vore å anslaget till "fiskerinäringens understöd" anvisadt dels såsom arfvode ett belopp af 4,000 kronor och dels såsom ersättning för resekostnader en summa af högst 1,500 kronor för år, skulle detta anslag kunna minskas med nämnda belopp, tillhopa 5,500 kronor; hvaremot ersättningen till fiskeriinspektören för dennes resor, likasom jemväl reseersättningar till öfrige tjenstemän inom styrelsen, borde, i likhet med hvad förhållandet i allmänhet vore i afseende å andra dylika ersättningar åt tjenstemän under civildepartementet, bestridas från sjette hufvudtitelns förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar. Från sjette hufvudtitelns förslagsanslag till ålderstillägg borde ock ålderstilläggen till landtbruksstyrelsens tjenstemän utgöras. Någon förhöjning i dessa båda anslag syntes dock icke häraf behöfva föranledas. Derest den ifrågasatta landtbruksstyrelsen inrättades, kunde vidare en del af de till landtbruksakademien eller dess förvaltningskomité nu utgående anslagsbelopp indragas. De sex föredragandena å akademiens särskilda afdelningar åtnjöte för närvarande hvardera årligen af statsmedel 350 kronor och af akademiens egna medel 450 kronor, sekreteraren af statsmedel 4,000 kronor och af akademiens medel 1,000 kronor, kamreraren af statsmedel 1,050 kronor och af akademiens medel 450 kronor, notarien af statsmedel 1,700 kronor och af akademiens medel 300 kronor samt bibliotekarien och kanslisten af statsmedel 1,300 kronor och af akademiens medel 300 kronor. Derjemte utginge af statsmedel till akademiens vaktbetjening och för bestridande af renskrifningskostnader tillhopa 300 kronor för år. Sammanlagda beloppet af dessa statsverkets årliga bidrag utgjorde sålunda 10,450 kronor. Genom landtbruksstyrelsens inrättande komme förvaltningskomitén att befrias från samtliga dess statsadministrativa bestyr; och vid sådant förhållande föreställde sig departementschefen, att af statsverkets nyssnämnda årliga bidrag fortfarande borde bibehållas allenast det belopp, som erfordrades till sekreterarens aflöning, och att derutöfver till akademiens förfogande endast behöfde anvisas en summa af 1,000 kronor såsom ersättning för de kostnader, hvilka kunde tillskyndas akademien för afgifvande af anbefalda utredningar och utlåtanden till Kongl. Maj:t. Departementschefen föreställde sig nemligen, att akademien eller komitén allt framgent behöfde af Kongl. Maj:t anlitas såsom en

rådgifvande korporation i frågor af mera omfattande betydelse rörande jordbruket eller dess binäringar, likasom akademien äfvenledes fortfarande skulle omhänderhafva vården och förvaltningen af experimentalfältet. Återstoden, 5,450 kronor, skulle deremot årligen besparas, och i följd deraf anslaget till "befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar", hvarifrån de nu nämnda bidragen hittills utgått, kunna minskas med hela detta belopp. Då till landtbruksstyrelsen skulle komma att förläggas den förberedande granskningen af handlingar rörande lån från odlingslånefonden, kunde äfven den sedan flera år inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för sådan granskning anstälde extra byråingeniören undvaras, och det till arfvode åt honom å extra stat uppförda beloppet 3,000 kronor indragas.

Enär sammanlagda summan af de anslagsnedsättningar, som blefve en följd af landtbruksstyrelsens inrättande, utgjorde 13,950 kronor, skulle, då landtbruksstyrelsens stat slutade å 29,300 kronor, hela den årliga anslagsförhöjning, som det nya embetsverket kräfde, ej öfverstiga 15,350 kronor; dervid dock borde bemärkas, att, såsom förut nämnts, reseersättningen till fiskeriinspektören komme att bestridas från anslaget till rese- och traktamentspenningar.

Det olämpliga deri, att landtbruksakademiens förvaltningskomité med dess för rent vetenskapliga uppgifter afpassade organisation utöfvar den centrala administrationen i frågor, som röra jordbruket och landtmannanäringarne, ligger, enligt utskottets förmenande, i så öppen dag, att någon tvekan ej kan förefinnas om önskvärdheten af en förändring härutinnan. Då utskottet derjemte till fullo delar departementschefens betänkligheter mot att förlägga nämnda administration till någon redan befintlig myndighet, har förslaget att för ifrågavarande ärendens behandling skapa ett fristående embetsverk förefallit utskottet under nuvarande förhållanden vara den lämpligaste utvägen, helst utskottet, i öfverensstämmelse med den uppfattning departementschefen synes omfatta, anser frågan om bildandet af ett särskildt departement för näringarne vara tills vidare undanskjuten.

Den för den nya myndigheten föreslagna organisationen har jemväl synts utskottet ändamålsenlig, och mot de för styrelsens embets- och tjenstemän ifrågasatta aflöningsförmåner likasom mot de vilkor och förbehåll, hvarunder dessa skulle åtnjutas, har utskottet icke funnit anledning till annan erinran än att, i likhet med hvad i den till sistlidne års Riksdag under sjette hufvudtiteln i statsverkspropositionen gjorda framställning angående inrättande af ett landtbruks-, industri- och handelsdepartement för tre kanslisekreterare vid departementet föreslagits, aflöningen för fiskeriinspektören och de två byråingeniörerna,

af Kongl. Maj:t föreslagen till lön 3,000 kronor, tjenstgöringspenningar 1,500 kronor och två ålderstillägg å 500 kronor hvartdera, synts utskottet skäligen kunna nedsättas med 500 kronor för dem hvar å lönen och således, med ålderstilläggens bibehållande, bestämmas till lön 2,500 kronor och tjenstgöringspenningar 1,500 kronor. Slutsumman minskas derigenom från 29,300 kronor med 1,500 kronor till 27,800 kronor.

Beträffande den föreslagna indragningen af det till landtbruksakademien eller dess förvaltningskomité nu utgående anslagsbelopp, har inom utskottet uppstått fråga, huruvida icke något större belopp, än hvad Kongl. Maj:t ansett möjligt, kunde besparas statsverket. Utskottet föreställer sig nemligen, att, sedan den nya styrelsen kommit till stånd, antalet af de ärenden, i hvilka Kongl. Maj:t komme att infordra akademiens eller komiténs utlåtande, blifver ej oväsentligen förminskadt, och att af sådan anledning det anslag af 1,000 kronor, som skulle anvisas till akademiens förfogande såsom ersättning för af kongl. remisser föranledda kostnader, kunde något nedsättas. Då det emellertid för närvarande, och innan sig visat, i hvilken utsträckning Kongl. Maj:t kommer att inhemta yttranden från akademien eller komitén, torde vara förenadt med svårighet att angifva det skäliga beloppet för en dylik nedsättning, har utskottet icke nu velat göra någon hemställan derom. Under åberopande af hvad nu blifvit anfördt, hemställer utskottet,

att Riksdagen må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förevarande förslag, att Riksdagen *dels* fastställer följande

Stat för landtbruksstyrelsen:

	Lön.		Tjenstgörings-penningar.		Summa.		
Öfverdirektören och chefen	5,000	—	2,000	—	7,000	—	
Fiskeriinspektören	2,500	—	1,500	—	4,000	—	Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 byråingeniör	2,500	—	1,500	—	4,000	—	
1 d:o	2,500	—	1,500	—	4,000	—	
1 sekreterare	1,800	—	1,200	—	3,000	—	
1 vaktmästare	500	—	300	—	800	—	Efter fem år kan lönen höjas med 100 kronor; och skall om vaktmästaren i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, lönen, så länge denna förmån qvarstår, minskas med 150 kronor.
Till extra biträden, vikariatsersättning och expenser	—	—	—	—	5,000	—	
Summa	—	—	—	—	27,800	—	

samt godkänner de vilkor och förbehåll, som i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1889 blifvit föreslagna för åtnjutande af de i staten för landtbruksstyrelsen upptagna löneförmåner,

dels ock medgifver, att i riksstaten under sjette hufvudtiteln näst efter anslaget till väg- och vattenbyggnadsstaten uppföres under benämningen »landtbruksstyrelsen» ett anslag af 27,800 kronor.

Gästgifvares friheter.

Ang. utbyte af indelningsersättningar mot bestämda anslag m. m. [7.]

7:o) Med anledning af hvad Kongl. Maj:t under denna anslagstitel föreslagit och under hänvisning till hvad i statsrådsprotokollet (sid. 18—25) derom anförts, hemställer utskottet,

att Riksdagen, med bifall till enligt statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1889 ifrågasatta utbyten af ränteersättningar mot bestämda årliga belopp, må höja det under anslaget till »gästgifvares friheter» i kolumnen »anvisning i kontant» uppförda belopp, 7,172 kronor, med ett till 3,675 kronor jemnadt belopp, eller till 10,847 kronor, och deremot minska det å samma anslag i kolumnen »indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag, ersättningar» uppförda belopp, 5,639 kronor, med i jemnt tal 3,975 kronor, eller till 1,664 kronor.

Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar.

Ang. höjning af anslaget till Ultuna landtbruksinstitut m. m. [8.]

8:o). Under denna anslagstitel har Kongl. Maj:t föreslagit, att Riksdagen, under förutsättning att behållna afkastningen af den staten tillhöriga, till landtbruksinstitutet vid Ultuna anslagna fasta egendom blefve till statsverket redovisad, måtte

dels, med godkännande af det i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1889 intagna förslaget till stat för nämnda landtbruksinstitut, äfvensom af de vilkor och förbehåll, som blifvit föreslagna för åtnjutande af deri upptagna löneförmåner, höja det å sjette hufvudtiteln under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar» uppförda anslag till Ultuna landtbruksinstitut från 20,000 kronor till 47,000 kronor, eller med 27,000 kronor;

dels ock medgifva, att besparingar, som å det i nämnda stat till »institutets öfriga utgifter» uppförda belopp under ett år uppkomme, finge användas till bestridande af utgifter under ett kommande år, samt att Kongl. Maj:t under en tid af fem år finge rätt att vidtaga de ändringar i aflöningsstaten, som för genomförande af institutets förändrade organisation kunde erfordras, med vilkor att hvarken fastställda aflöningsbelopp eller aflöningsstatens slutsumma öfverskredes.

I en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 25) har herr *Hugo Tamm* hemstält, att i det af Kongl. Maj:t sålunda framlagda förslaget till omorganisation af Ultuna landtbruksinstitut den förändringen måtte vidtagas, att adjunkturen i botanik, zoologi och trädgårdsskötsel förändrades till lektorat samt en särskild adjunktur i fysik samt maskin- och byggnadslära inrättades, i följd hvaraf i utgiftsstaten för sagda institut lektorernas antal borde höjas från 4 till 5 samt slutsumman från 47,000 till 50,000 kronor.

Till ofvannämnda statsrådsprotokoll har föredragande departementschefen till en början erinrat, att den af Kongl. Maj:t den 20 oktober 1882 tillsatta komitén för afgifvande af förslag till den lämpligaste organisationen af rikets landtbruksinstitut m. m. i sitt betänkande, som den 29 mars 1884 till Kongl. Maj:t öfverlemnats, uttalat den åsigt, att, medan för närvarande *särskilda* stadgar gälde för hvartdera af rikets båda landtbruksinstitut, vid en förändring af institutens organisation *samma* stadgar borde blifva gällande för båda instituten och endast undantagsvis vid anordnande af en eller annan mindre väsentlig detalj särskilda omständigheter, sådana som institutets läge och dylikt, berättiga till mindre afvikelser från den fastställda planen för institutens verksamhet, äfvensom att komitén i afseende å de grunder, hvarå organisationen af landtbruksinstituten borde hvila, anfört bland annat:

att, då den undervisning i jordbrukets praktiska handläggning, som hittills vid instituten meddelats, icke kunde, såsom ock af erfarenheten bekräftats, bibringa eleverna de för deras blifvande verksamhet erforderliga kunskaperna, förhållandena borde så ordnas, att, jemte det såsom oeftergifligt vilkor för inträde vid instituten stadgades förutgånget allvarligt deltagande i de vid ett landtbruk förefallande göromålen, undervisningen i hvad vid instituten kallats landtbrukspraktik derifrån uteslötes, och instituten förvandlades till uteslutande teoretiska läroanstalter;

att, då det för undervisningen vore en ytterst beaktansvärd fördel att stundligen ega tillgång till ett åskådningsmateriel af den stora vigt och betydelse, som ett landtbruk måste vara för en blifvande landt-

brukare, de med instituten förenade landtegendomarne borde utgöra en del af sjelfva institutet fortfarande som hittills samt uteslutande betraktas såsom ett för läroverken tillgängligt undervisningsmateriel; men att likväl vissa förändrade anordningar i fråga om sambandet mellan läroverket och jordbruket borde vidtagas;

att nemligen institutets föreståndare, som för närvarande vore på en gång chef för läroverket och förvaltare af egendomen, borde befrias från sistnämnda uppdrag, hvilket i stället borde anförtros åt en särskild person, som under styrelsens öfverinseende hade att sjelfständigt förvalta egendomen;

att vidare, i olikhet mot hvad för närvarande vore fallet, då jemte de för instituten anvisade statsanslag och de afgifter, som af eleverna erlades, jemväl den behållna afkastningen af egendomarne disponerades för läroverkens räkning, läroverken borde i afseende å ekonomien fullständigt skiljas från egendomarne, i följd hvaraf alla med läroverkens upprätthållande förenade utgifter borde bestridas af statsverkets medel och inflytande elevafgifter, medan egendomarnes behållna afkastning borde redovisas till statsverket; samt

att hvarken den vid Ultuna nu förlagda agrikulturkemiska försöksanstalten eller de vid begge instituten nu befintliga landtbruksskolor, eller de så kallade lägre kurserna, vidare borde der bibehållas.

Departementschefen har derefter (sid. 27—28 i statsrådsprotokollet) redogjort för de utlåtanden, som öfver komiterades förslag afgifvits af styrelserna för Ultuna och Alnarps landtbruksinstitut samt landtbruksakademiens förvaltningskomité, och framgår af denna redogörelse, *att* Ultuna-styrelsen emot ofvan omförmälda hufvudgrunder icke haft annat att erinra än dels att, ehuru styrelsen ansåge undervisning i så kallad landtmannapraktik eller jordbruksarbeten icke böra vara obligatorisk, tillfälle till deltagande i dylika arbeten borde stå öppet för de elever, som sådant önskade, dels ock att, fastän nu gällande stadgande, att vid landtbruksinstituten landtbruksskolor alltid skulle finnas, upphäfdes, dylik skola likväl skulle kunna dit förläggas, och att i sådant fall institutets styrelse jemväl skulle vara styrelse för landtbruksskolan; *att* Alnarps-styrelsen icke blott motsatt sig den nu vid Alnarp befintliga landtbruksskolans borttagande, utan äfven afstyrkt såväl den föreslagna tudelningen af föreståndareskapet för institutet som ock jordbrukets skiljande från läroverket; samt *att* förvaltningskomitén, jemte det komitén instämt med Ultuna-styrelsen i fråga om undervisningen i jordbruksarbeten samt om landtbruksskolorna vid instituten, i öfrigt icke haft något annat att emot de af komiterade föreslagna, ofvan omförmälda hufvudgrunderna anmärka, än att komitén, lika med styrelsen

för institutet vid Alnarp, afstyrkt fördelningen af föreståndareskapet i två chefsbefattningar.

Med förmälan att förvaltningskomitén inkommit med förslag till stadgar för landtbruksinstituten i öfverensstämmelse med de grunder, som angifvits i dess omförmälda utlåtande, och att styrelsen för institutet vid Alnarp för sin del afgifvit ett förslag till omorganisation af berörda institut, hvilket väsentligen skilde sig från hvad förvaltningskomitén föreslagit, medan å andra sidan styrelsen för institutet vid Ultuna — under åberopande bland annat af institutets trängande behof af ökade inkomster, så vida institutets verksamhet skulle kunna fortfarande uppehållas — hemstält, att förvaltningskomiténs nyssberörda förslag, genom hvars antagande de svårigheter, hvaraf institutet lede, enligt styrelsens förmenande, skulle väsentligen afhjelpas, måtte, så vidt det afsåge institutet vid Ultuna, i dess helhet af Kongl. Maj:t godkännas, äfven om förslaget på grund af förhållanden vid institutet vid Alnarp icke komme att der genomföras, har departementschefen vidare såsom sin åsigt uttalat, att en fullständig likformighet emellan de båda instituten näppeligen kunde åvägabringas, utan att afsevärda olägenheter uppstode för det ena eller andra institutet, samt att vid sådant förhållande den omständigheten, att frågan om organisationen af institutet vid Alnarp ännu icke nått derhän, att den kunde till afgörande företagas, icke borde utgöra hinder att redan nu upptaga frågan om institutets vid Ultuna organisation; och har departementschefen i enlighet med denna sin uppfattning underställt Kongl. Maj:ts pröfning allenast den senare frågan.

Dervid har departementschefen beträffande de nuvarande förhållandena vid institutet meddelat följande.

Såsom bidrag till upprätthållande af så väl den högre elevskolans som den lägre lärlingsskolans verksamhet utginge för närvarande af det å riksstatens sjette hufvudtitel uppförda anslaget till »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar» ett årligt anslag af 20,000 kronor. Derjemte påräknades till utgifternas bestridande jemväl elevafgifter, hvilka i medeltal för de sex räkenskapsåren 1877—1882 uppgått till något öfver 28,000 kronor årligen, afgifterna för kosthåll m. m. deri inberäknade. Vidare beräknades lärlingarnes arbete bland inkomsterna med belopp, som för nämnda sex år i årligt medeltal utgjort omkring 5,000 kronor. Slutligen finge till utgifternas bestridande användas behållna afkastningen af den egendom, Ultuna kungsladugård med underlydande i Upsala län, vid hvilken institutet vore förlagdt.

Vid sidan af de ofvan nämnda två undervisningskurserna funnes ock vid institutet anordnad en mejeriskola, afsedd för utbildning af

manliga mejerister. Till denna skolas upprätthållande anvisades 5,000 kronor af det anslag å 10,000 kronor, som Riksdagen årligen plägade å extra stat bevilja för anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid landtbruksinstituten.

Slutligen funnes vid Ultuna förlagd en agrikulturkemisk försöksanstalt, till hvars uppehållande ett belopp af 4,500 kronor utginge af det å sjette hufvudtiteln uppförda anslag till »befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar».

Sammanlagda beloppet af de statsanslag, som utginge till institutet (den agrikulturkemiska försöksanstalten inberäknad), utgjorde således 29,500 kronor.

I fråga om de hufvudgrunder, hvilka borde uppställas för institutets organisation, har departementschefen anfört, att någon betänklighet icke syntes honom möta emot landmannaarbetenas uteslutande från de obligatoriska undervisningsämnena. De borde dock, såsom två af de myndigheter, hvilka afgifvit utlåtande i frågan, yrkat, upptagas såsom ett fakultativt ämne, så att tillfälle till deltagande deri bereddes de elever, som sådant önskade.

Komiterades förslag att de för närvarande vid instituten befintliga lägre landtbruksskolorna eller lärlingskurserna skulle från instituten skiljas kunde departementschefen för sin del ej biträda. Hvad Ultuna anginge hölle departementschefen före, att, på sätt en reservant bland komiterade äfvensom Ultunastyrelsen föreslagit, visserligen nu gällande stadgande, att vid institutet landtbruksskola alltid skulle finnas, borde upphäfvas, men att landtbruksskola väl borde kunna förläggas på samma plats som institutet, om sådant af vederbörande myndigheter pröfvades lämpligt och gagneligt.

Emot upphörande af den agrikulturkemiska försöksanstalten syntes icke vara något att invända.

Deremot borde den högre mejeriskolan bibehållas såsom en särskild afdelning af institutet. Dess upphörande hade icke heller blifvit ifrågasatt.

Så väl komiterade som styrelsen för Ultuna landtbruksinstitut och landtbruksakademiens förvaltningskomité hade förordat, att samtliga de för läroverket erforderliga medel borde bestridas af dertill anvisade statsanslag och inflytande elevafgifter samt egendomens behållna afkastning i stället redovisas till statsverket. Till stöd för en sådan anordning hade komiterade anfört, att den sammanblandning af läroverkets och egendomens ekonomi, som nu egde rum, föranledde, såsom erfarenheten nogsamt bestyrkte, att läroverket i många fall blefve lidande, enär utgifterna för läroverket år efter år vore lika eller åtminstone föga vexlande, under det att inkomsterna från egendomen

till en ej oväsentlig grad vore beroende på årsväxten och andra förhållanden. Styrelsen för institutet hade också kraftigt framhållit angelägenheten af att den af komiterade föreslagna förändringen vidtoges. Till stöd härför hade styrelsen särskildt framhållit, att, medan egendomens afkastning under tiden $\frac{1}{7}$ 1878—$\frac{30}{6}$ 1883 uppgått i medeltal till öfver 16,000 kronor om året, utgjorde det årliga medeltalet för tiden $\frac{1}{7}$ 1883—$\frac{31}{12}$ 1887 ej ens 8,000 kronor, och särskildt året 1887 hade slutat med en brist på omkring 1,300 kronor. Hvad sålunda blifvit anfördt såsom skäl för en förändrad anordning i ifrågavarande hänseende syntes departementschefen särdeles beaktansvärdt, hvarför departementschefen icke tvekade att tillstyrka, att den föreslagna förändringen genomfördes.

Till stöd för sitt förslag, att föreståndareskapet vid institutet borde delas samt läroverket och egendomen, i olikhet med hvad nu vore fallet, erhålla hvar sin chef, hade komiterade anfört, att den nuvarande organisationen stälde på institutets föreståndare fordringar, hvilka vore hardt när omöjliga att uppfylla. Befriades åter läroverkets föreståndare från egendomens förvaltning, hvilken vore fullt tillräcklig att i och för sig taga en persons tid och krafter i anspråk, borde både undervisningen och egendomsförvaltningen derpå vinna. Medan nu föreståndarebefattningen ovilkorligen måste beklädas af en person, som gjort sig känd för så framstående praktisk duglighet att förvaltningen af den stora institutsegendomen kunde läggas i hans händer, behöfde man, om den antydda förändringen vidtoges, vid utseende af läroverkets föreståndare endast taga i betraktande lärareduglighet och de för en läroverkschef nödiga egenskaperna, hvaremot egendomsförvaltningen kunde anförtros åt en erfaren jordbrukare. Häremot hade af tre ledamöter af Ultunastyrelsen, hvilka i denna fråga uttalat en från styrelsens utlåtande skiljaktig mening, blifvit genmäldt, att den förmenta omöjligheten att finna personer, hvilka förenade de egenskaper, som fordrades af en chef för läroverket och förvaltare af egendomen, icke vore af erfarenheten bestyrkt; att det kunde betviflas att chefskapet vid läroverket skulle blifva bättre tillgodosedt, om läroverkschefen komme att, såsom komiterade föreslagit, utses bland de vid läroverket anstälde lektorerna, vid hvilkas tillsättande lärareduglighet måste ställas i främsta rummet; att det vore olämpligt att hufvudämnet vid ett landtbruksinstitut, landthushållningsläran, öfverlemnades åt en lektor i jordbrukslära, som icke vore i tillfälle att stödja sina föreläsningar på egna rön och åtgärder inom jordbruksyrket; att då det äfven för lärarens i jordbrukslära egen utveckling vore af största vigt, att han kunde lefva med och i sjelfva jordbruksyrket, denne lärare ensamt af denna grund borde

vara den, som hade att ansvara för egendomens förvaltning; samt att, då det skulle komma att bero på tillfällighet, hvilken af institutets lärare komme att på grund af sin personlighet anses böra företrädesvis anställas som chef för läroverket, det vore att befara att undervisningens tendens komme att ledas in på rigtningar, som omsider mer och mer afveke från hufvudsyftet, landthushållningsläran. Äfven Alnarpsstyrelsen hade framhållit åtskilliga olägenheter, som skulle följa af den föreslagna förändringen. Uti hvad emot denna blifvit anfördt hade äfven förvaltningskomitén instämt, med erinran särskildt att åtskiljandet af läroverkets och landtbrukets ekonomi kunde på tillfredsställande sätt genomföras utan en splittring af den myndighet, som skulle hafva den omedelbara ledningen af institutets angelägenheter sig anförtrodd. Och då styrelsen för institutet vid Ultuna sedermera anhållit, att förvaltningskomiténs förslag måtte i dess helhet vid Ultuna genomföras, hade således äfven denna styrelse frånträdt sin förra uppfattning i denna fråga.

För sin del funne departementschefen, med erkännande att hvad komiterade anfört icke saknade all betydelse, likväl de skäl, som åberopats emot komiterades förslag, så beaktansvärda, att departementschefen icke kunde tillstyrka den föreslagna förändringen, utan ansåge chefskapet för läroverket och egendomens förvaltning böra fortfarande vara förenade hos samma person.

Beträffande den lärarepersonal, som borde vid institutet anställas, har departementschefen, efter en redogörelse (å sid. 33) för det nuvarande förhållandet vid institutet i förevarande hänseende, meddelat, att förvaltningskomiténs ofvan omförmälda förslag upptoge följande lärare:

1 direktör (föreståndare för institutet), tillika hufvudlärare i jordbrukslära,
5 lektorer, nemligen:
- 1 i fysik samt maskin- och byggnadslära,
- 1 i kemi och geologi,
- 1 i botanik, zoologi och trädgårdsskötsel,
- 1 i husdjurslära,
- 1 i mejerilära.

4 adjunkter, nemligen:
- 1 i jordbrukslära,
- 1 i fysik samt maskin- och byggnadslära,
- 1 i kemi och geologi,
- 1 i husdjurens anatomi, fysiologi och sjukvårdslära.

2 extra lärare, nemligen:
- 1 i skogshushållning,
- 1 i nationalekonomi samt ekonomisk och kommunal rätt.

Bland lärarne upptoges jemväl egendomens inspektor och kam-

rerare, hvilka skulle undervisa, den förre i betingslära och landtbruksredskapens användande m. m. samt den senare i landtbruksbokhålleri. Dessutom upptoges i läroverkets stat en bibliotekarie.

Med förmälan att de skiljaktigheter, hvilka förefunnes mellan detta förslag och det af komiterade uppgjorda, uteslutande vore beroende af den olika åsigt om föreståndareskapet vid institutet, som gjort sig gällande hos komiterade och hos förvaltningskomitén, samt att enligt förvaltningskomiténs förslag direktören skulle förordnas af Kongl. Maj:t efter ansökning och af styrelsen upprättadt förslag samt lektorer och adjunkter utnämnas af styrelsen medelst fullmagt, under det att extra lärare och bibliotekarie skulle, liksom ock inspektor och kamrerare, hvilka komme att hufvudsakligen sysselsättas vid egendomens skötsel, antagas af styrelsen, har departementschefen vidare förklarat, att ifrågavarande förslag syntes honom i hufvudsak kunna godkännas, dock med två förändringar. Först och främst syntes nemligen undervisningen i botanik, zoologi och trädgårdsskötsel icke vara af den betydelse och omfattning, att för dessa ämnen en lektor behöfde anställas, utan kunde undervisningen deruti lämpligen ombesörjas af en adjunkt. Och för det andra torde icke för tillgodoseende af undervisningen i fysik samt maskin- och byggnadslära både en lektor och en adjunkt vara behöfliga. Visserligen besörjdes de åligganden, som skulle komma att tillhöra dessa begge lärare, för närvarande af tre olika lärare. Men det vore att märka, att två af desse allenast vore extra lärare med en jemförelsevis inskränkt undervisningskyldighet och att den tredje jemväl hade att besörja undervisningen i skogshushållning och trädgårdsskötsel. Departementschefen ansåge alltså, att lektorn i botanik, zoologi och trädgårdsskötsel borde utbytas mot en adjunkt, samt att adjunkturen i fysik samt maskin- och byggnadslära borde utgå.

I hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad så väl komiterade som förvaltningskomitén och Ultunastyrelsen hemstält, har departementschefen för lärarepersonalen föreslagit aflöningsbelopp, som, ifrågasatta ålderstillägg oberäknade, uppgå till sammanlagdt 29,300 kronor. Institutets öfriga utgifter har departementschefen, på sätt han å sid. 36—37 i statsrådsprotokollet närmare utvecklat, ansett sig kunna beräkna till 24,875 kronor. Läroverkets utgifter skulle således sammanlagdt komma att uppgå till 54,175 kronor.

Till utgifternas bestridande kunna emellertid, enligt hvad departementschefen erinrat, påräknas de afgifter, som skola erläggas af eleverna och hvilka af styrelsen, lika med förvaltningskomitén, beräknats på följande sätt:

Undervisningsafgift af 36 elever vid landtbruksafdelningen à 100 kronor	kronor	3,600: —
Hyresbidrag af d:o à 75 kronor	„	2,700: —
Undervisningsafgift af 5 mejerielever à 100 kronor	„	500: —
Hyresbidrag d:o à 75 „	„	375: —
eller sammanlagdt	kronor	7,175: —

Det belopp, som skulle behöfva med statsmedel fyllas, utgör således enligt departementschefens beräkning 47,000 kronor.

Den föreslagna staten för landtbruksinstitutet vid Ultuna är af följande innehåll:

"Aflöning.	Lön.		Tjenstgöringspenningar.		Summa.		
1 direktör (såsom styresman för läroverket och lärare)	3,500	—	1,500	—	5,000	—	
1 lektor	2,000	—	1,000	—	3,000	—	Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor, efter tio år med ytterligare 500 kronor och efter femton år ytterligare med 500 kronor.
3 d:o	6,000	—	3,000	—	9,000	—	
1 adjunkt	1,400	—	600	—	2,000	—	
3 d:o	4,200	—	1,800	—	6,000	—	
Extra lärare, arfvoden	—	—	—	—	1,500	—	
1 bibliotekarie, arfvode	—	—	—	—	300	—	
1 inspektor, såsom lärare, arfvode	—	—	—	—	1,000	—	
1 kamrerare, arfvode såsom lärare 750, såsom bokförare vid läroverket 750	—	—	—	—	1,500	—	
Aflöning summa kronor	—	—	—	—	29,300	—	
Till institutets öfriga utgifter i den mån dessa icke kunna genom inflytande elevafgifter eller andra tillgängliga medel bestridas	—	—	—	—	17,700	—	
Summa kronor	—	—	—	—	47,000	—	

Anm. Direktören, lektorerna, adjunkterna, inspektoren och kamreraren åtnjuta jemväl fri bostad.»

Med afseende å den sålunda föreslagna staten har departementschefen anmärkt, att, då de utgifter, för hvilka anslagsbeloppet 17,700 kronor vore afsedt, af naturliga skäl kunde vara ganska vexlande för olika år, borde Riksdagens medgifvande äskas dertill, att besparingar derå, som kunde under ett år uppkomma, finge användas till bestridande af utgifter under ett kommande år, samt att, enär svårighet till äfventyrs kunde möta att på en gång genomföra den förändrade organisationen, Riksdagens medgifvande jemväl borde begäras att Kongl. Maj:t finge under en tid af fem år vidtaga de afvikelser i aflöningsstaten, som för genomförande af institutets förändrade organisation kunde erfordras, med vilkor att hvarken fastställda aflöningsbelopp eller aflöningsstatens slutsumma öfverskredes.

I likhet med andre civile tjenstemän borde äfven — anför departementschefen vidare — de lärare vid institutet, hvilkas aflöning vore fördelad i lön och tjenstgöringspenningar, jemlikt Riksdagens medgifvande i skrifvelse den 18 maj 1877, ega att efter uppnådda 65 lefnads- och 35 tjensteår uppbära pension å allmänna indragningsstaten med lönens fulla belopp. Dock syntes för direktören en modifikation i vilkoren vara påkallad. Då till denna befattning ofta torde komma att utses en praktisk jordbrukare, som under längre tid förvaltat större jordbruk och redan uppnått en mognare ålder, innan han inträdde i statens tjenst, torde, såvidt denne skulle kunna komma i åtnjutande af pension, när hans krafter icke längre vore tillräckliga för den ansvarsfulla platsens behöriga uppehållande, den för direktören erforderliga tjenstetiden böra inskränkas till 25 år.

För åtnjutande af de föreslagna aflöningsförmånerna borde, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad för andre civile tjenstemän vore stadgadt, föreskrifvas följande vilkor och förbehåll:

att lärare eller annan tjensteman vid institutet skulle vara underkastad den vidsträcktare tjenstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af institutet eller eljest kunde varda stadgad;

att med direktörs- eller lektorsbefattning vid institutet icke finge förenas annan tjenst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjenstebefattning, med mindre den befunnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjenstgöringen vid institutet;

att tjensteinnehafvare finge uppbära tjenstgöringspenningar eller arfvode endast för den tid, han verkligen tjenstgjort, hvaremot för den tid, tjensteinnehafvaren åtnjutit tjenstledighet, dessa aflöningsförmåner skulle utgå till den, som tjensten förrättat;

att den, som af sjukdom hindrades att sin tjenst förrätta, egde uppbära hela lönen; men att den, som eljest undfinge ledighet för

svag helsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, kunde förpligtas att under ledigheten, utöfver sina tjenstgöringspenningar, afstå så mycket af lönen, som för tjenstens förrättande erfordrades eller eljest pröfvades skäligt;

att vid sjukdomsförfall tjensteman af lägre grad skulle vara skyldig att, om han förordnades till högre befattning vid institutet, densamma, mot åtnjutande af de för befattningen anslagna tjenstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än tre månader under ett år;

att, der förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjenst i samma grad vore medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämdes att inträda efter fem år, under vilkor att innehafvaren mera än fyra år af denna tid sjelf med godt vitsord bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjenst, för andra förhöjningen efter ytterligare fem år på samma vilkor och för tredje förhöjningen under enahanda vilkor efter ytterligare fem år, under iakttagande, hvad hvarje af dessa förhöjningar anginge, att den högre aflöningen ej finge tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, den stadgade tjensteåldern blifvit uppnådd; och borde löntagaren härvid tillgodoräknas den tid, han före den nya statens utfärdande kunde hafva tjenstgjort vid institutet i lärarebefattning, som i afseende å omfånget af undervisningsskyldigheten vore med hans nya befattning jemförlig; samt

att direktör, lektor eller adjunkt skulle, då han uppnått 65 lefnadsår samt direktör 25 och lektor eller adjunkt 35 tjensteår, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjensten afgå, Kongl. Maj:t eller institutets styrelse, der det tillkomme denna att afskedet utfärda, dock obetaget att låta med detsamma anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvades kunna i tjensten på tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kunde finnas villig i densamma qvarstå.

Slutligen har departementschefen anfört, att för genomförande af den nya organisationen skulle, då den för institutet föreslagna staten slutade å 47,000 kronor, men institutets nuvarande statsanslag utgjorde tillhopa 29,500 kronor, erfordras ett ökadt statsanslag af 17,500 kronor. Denna tillökning borde, enligt departementschefens förmenande, åstadkommas på det sätt, att, jemte det att ej mindre det under senare åren på extra stat anvisade anslaget å 5,000 kronor för anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid institutet än äfven det under anslagstiteln »befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtlandtmannanäringar» uppförda anslag å 4,500 kronor till agrikulturkemiska försöksanstalten vid Ultuna upphörde att utgå, det under an-

slagstiteln »undervisvingsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar» uppförda anslag till institutet, 20,000 kronor, ökades med ett belopp, motsvarande nyssnämnda summor, 17,500 kronor, 5,000 kronor och 4,500 kronor, eller med 27,000 kronor. Det borde härvid väl bemärkas, att ökningen i institutets anslag under vanliga förhållanden till ej oväsentlig del komme att motvägas af egendomens behållna afkastning, som hädanefter skulle ingå bland statsverkets inkomster.

I den sålunda uppgifna anslagstillökningen vore emellertid icke inberäknade ålderstilläggen, hvilka borde utgå af sjette hufvudtitelns förslagsanslag till ålderstillägg, hvilket likväl icke i följd deraf behöfde höjas.

Beträffande de skäl, herr *Tamm* anfört till stöd för sin framställning, tillåter sig utskottet hänvisa till sjelfva motionen och vill här endast anmärka, att motionären med sitt förslag afsett, att hvad landtbruksakademiens förvaltningskomité föreslagit i fråga om lärarepersonalens antal och fördelningen af läroämnen mellan de olika lärareplatserna skulle oförändradt blifva gällande.

Behofvet af en förändrad organisation för landtbruksinstitutet vid Ultuna synes utskottet genom hvad till statsrådsprotokollet derom anförts och i öfrigt kända förhållanden gifva vid handen vara till fullo styrkt. Den omständighet att något förslag till omorganisation jemväl af institutet vid Alnarp icke kunnat nu för Riksdagen framläggas synes utskottet för öfrigt så mycket mindre böra föranleda ett uppskof med den angelägna frågan om förbättrade anordningar vid Ultuna institut, som utskottet, i öfverensstämmelse med den uppfattning departementschefen synes vilja göra gällande, anser förhållandena vid de båda instituten vara så olikartade, att en i flera afseenden skiljaktig organisation bör vid dem genomföras.

Hvad då angår det föreliggande förslaget till förändrad organisation af institutet vid Ultuna, synes det utskottet först och främst uppenbart, att, derest ifrågavarande institut fortfarande skall kunna med framgång utöfva sin verksamhet, denna ej i något afseende bör vara beroende af det ekonomiska resultatet af det vid Ultuna drifna landtbruk; och har utskottet för den skull icke något att erinra mot Kongl. Maj:ts förslag att hela det, utöfver elevafgifterna, för institutets behof erforderliga beloppet i form af bestämdt anslag anvisas att utgå af statsverkets medel och landtbrukets behållna afkastning i stället redovisas statsverket.

De afvikelser departementschefen, enligt hvad statsrådsprotokollet utvisar, vid upprättande af det föreliggande förslaget ansett sig böra göra från de af komiterade förordade hufvudgrunderna för institutets

organisation, har utskottet vidare funnit ändamålsenliga, hvadan utskottet icke heller i fråga härom har någon erinran att göra.

Vid granskning af den för institutet föreslagna staten har utskottet funnit densamma motsvara institutets behof och af hvad herr Tamm anfört till stöd för sin motion ej öfvertygats om nödvändigheten af den ökning i lärarnes antal och den förändring af förhållandet mellan lektorer och adjunkter, motionären förordat.

Mot de vilkor och förbehåll, som blifvit föreslagna för åtnjutande af de i staten upptagna löneförmåner, har utskottet icke något att erinra, och på de af departementschefen anförda skäl anser utskottet jemväl, att de medgifvanden, Kongl. Maj:t äskat beträffande användandet af besparingar å anslagsposten »till institutets öfriga utgifter» samt rörande rätten att under en tid af fem år vidtaga vissa ändringar i aflöningsstaten, böra af Riksdagen lemnas.

Utskottet anser sig slutligen, beträffande den fördelning af undervisningsämnen å olika lärarebefattningar, som departementschefen hos Kongl. Maj:t förordat, böra anmärka, att det, enligt utskottets förmenande, skulle kunna med skäl ifrågasättas ej mindre, huru vida den föreslagna adjunkturen i *husdjurens anatomi, fysiologi och sjukvårdslära* icke, med hänsyn till den grundläggande betydelse ifrågavarande läroämnen onekligen ega för undervisningen i husdjursskötsel, borde förvandlas till ett lektorat och lektoratet i de, enligt utskottets uppfattning, för den praktiske jordbrukaren mindre vigtiga läroämnena *fysik samt maskin- och byggnadslära* i dess ställe göras till adjunktur, än äfven, huruvida förenandet af läroämnena *botanik och zoologi* med läroämnet *trädgårdsskötsel* hos en och samma lärare kan anses fullt ändamålsenligt. Då den Riksdagen till godkännande förelagda staten emellertid endast upptager antalet lektorer och adjunkter, utan att omnämna fördelningen af läroämnen dem emellan, har utskottet saknat anledning att här annat än erinringsvis beröra nu påpekade förhållande.

På grund af hvad ofvan blifvit anfördt, hemställer utskottet,

att Riksdagen, under förutsättning att behållna afkastningen af den staten tillhöriga, till landtbruksinstitutet vid Ultuna anslagna fasta egendom varder till statsverket redovisad, må, med afslag å herr Tamms motion,

dels med godkännande af det i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1889 intagna förslaget till stat för nämnda landtbruksinstitut äfvensom af de vilkor och förbehåll, som blifvit föreslagna för åtnjutande af deri upptagna löneförmåner, höja

det å sjette hufvudtiteln under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar» uppförda anslag till Ultuna landtbruksinstitut från 20,000 kronor till 47,000 kronor, eller med 27,000 kronor;

dels ock medgifva,

att besparingar, som å det i nämnda stat till »institutets öfriga utgifter» uppförda belopp under ett år uppkomma, må användas till bestridande af utgifter under ett kommande år, samt

att Kongl. Maj:t må under en tid af fem år ega att vidtaga de ändringar i aflöningsstaten, som för genomförande af institutets förändrade organisation kunna erfordras, med vilkor att hvarken fastställda aflöningsbelopp eller aflöningsstatens slutsumma öfverskrides.

Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar.

Ang. höjning af anslaget till "befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar m. m." [9.]

9:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte, med godkännande af de enligt statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1889 föreslagna förändringar i afseende å dispositionen af anslaget till »befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar», höja nämnda anslag från nuvarande beloppet, 45,450 kronor, till 60,000 kronor eller med 14,550 kronor.

I sammanhang med denna framställning har utskottet till behandling förehaft två med hvarandra lika lydande motioner, väckta den ena inom Första Kammaren (n:o 10) af Herr *P. M. Söderberg*, och den andra inom Andra Kammaren (n:o 49) af herr *G. von Hejne-Lilienberg* jemte fem andra af kammarens ledamöter, uti hvilka motioner hemstälts, att Riksdagen måtte besluta tilldela svenska mosskulturföreningen ett anslag på extra stat för år 1890 af 5,000 kronor.

Beträffande Kongl. Maj:ts förevarande anslagsfordran inhemtas af omförmälda statsrådsprotokoll, att föredragande departementschefen inför Kongl. Maj:t anmält, att åtskilliga framställningar inkommit, hvilka, enligt departementschefens åsigt, nödvändiggjorde en förhöjning af det under ofvanstående anslagstitel uppförda anslag. Ifrågavarande framställningar hade ingifvits *dels* af *styrelsen för allmänna svenska föreningen för odling och förädling af utsäde*, som anhållit att Kongl. Maj:t måtte för Riksdagen framlägga förslag om beviljande till före-

ningen af ett anslag för tre år af 15,000 kronor årligen, *dels* af *svenska mosskulturföreningen*, hvilken begärt, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att bevilja dels ett anslag af 10,000 kronor för en gång till upprättande af en mosskulturförsöksanstalt, dels ock till denna anstalts underhåll m. m. ett årligt anslag af 20,000 kronor, *dels* slutligen af *landtbruksakademien*, som hemstält om anslag ej mindre för inrättande vid akademiens experimentalfält af en försöksgård för växtkultur än äfven för tillgodoseende af vissa andra behof vid akademiens institutioner.

Till statsrådsprotokollet har departementschefen redogjort för innehållet i samtliga dessa framställningar, och tillåter sig utskottet att i fråga härom hänvisa till berörda protokoll (sid. 43—50).

Efter att hafva lemnat omförmälda redogörelse har departementschefen anfört följande.

Utan att ingå i bedömande af i hvad mån de sålunda begärda anslagsbeloppen borde beviljas, ansåge departementschefen dock, att de gjorda framställningarna häntydde på ett oafvisligt behof af ökade anslag för jordbruksnäringens befrämjande. För vissa af de behof, som skulle med de ifrågasatta anslagen tillgodoses, hade, såsom i statsrådsprotokollet blifvit antydt, Kongl. Maj:t redan förut af tillgängliga medel beviljat tillfälliga statsbidrag till icke obetydliga belopp. Men de å sjette hufvudtiteln besparade medel, hvilka kunde af Kongl. Maj:t för tillfälliga behof disponeras, hade nu så minskats, att derifrån icke — utan att andra lika berättigade och vigtiga kraf åsidosattes, och möjligen icke ens om dessa kraf finge stå tillbaka — kunde beredas tillgång till fyllande af de anslagsbehof för jordbruksnäringens befrämjande, som vid närmare pröfning funnes böra af staten tillgodoses. Departementschefen ansåge derföre en förhöjning af det anslag, som vore afsedt till denna närings befrämjande, vara i hög grad af behofvet påkallad — en förhöjning, som dock, enligt departementschefens åsigt, för närvarande kunde inskränkas till omkring 25,000 kronor.

Såsom departementschefen redan under anslagstiteln »landtbruksstyrelsen» anmärkt, blefve dock, derest hvad departementschefen under nämnda anslagstitel hemstält bifölles, af de belopp, som å nu förevarande anslagstitel vore anvisade till landtbruksakademiens förvaltningskomités ledamöter, tjenstemän och vaktbetjening, tillhopa 10,450 kronor, allenast 4,000 kronor till sekreterarens aflöning och 1,000 kronor, såsom ersättning för de kostnader, hvilka kunde tillskyndas akademien för afgifvande af anbefalda utredningar och utlåtanden till Kongl. Maj:t vidare behöfliga. Återstående beloppet, 5,450 kronor, blefve således för andra ändamål disponibelt. Likaledes komme, i händelse af bifall till hvad departementschefen hemstält under anslagstiteln »undervis-

ningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar», det belopp, 4,500 kronor, som å nu förevarande anslagstitel vore anvisadt till den agrikulturkemiska försöksanstalten vid Ultuna landtbruksinstitut, icke vidare att utgå. Derest af nyssnämnda 10,450 kronor allenast ofvanberörda 4,000 kronor och 1,000 kronor anvisades att framdeles utgå samt anvisningarne å återstoden, 5,450 kronor, äfvensom å nyssberörda 4,500 kronor, eller tillhopa 9,950 kronor, utan minskning af anslagstitelns slutsumma från anslagstiteln uteslötes, hvarom departementschefen hemställde, och nämnda 9,950 kronor sålunda blefve tillgängliga för tillgodoseende af andra behof, som med denna anslagstitel afsåges, skulle för inrymmande å anslagstiteln af ofvan nämnda 25,000 kronor densammas slutsumma behöfva höjas med allenast 15,050 kronor, och slutsumman komma att blifva 60,500 kronor, hvilket belopp dock borde afjemnas till 60,000 kronor, hvarigenom ökningen inskränktes till 14,550 kronor.

Emot den sålunda ifrågasatta förhöjningens uppförande å ordinarie stat kunde till äfventyrs invändas, att, ehuru ett behof af ökadt anslag för närvarande och uppenbarligen icke allenast för ett enstaka år förefunnes, det likväl ingalunda vore säkert att ett dylikt behof äfven framgent komme att göra sig gällande. Häremot tilläte sig departementschefen dock erinra, att med den betydelse, jordbruket såsom vårt lands modernäring egde, och med den starka utveckling, hvari denna näring befunne sig, det för visso kunde antagas, att nya behof och nya berättigade anspråk på understöd för dess befrämjande skulle framträda.

Ofvannämnde motionärer hafva till stöd för sin framställning hufvudsakligen anfört, *att* den svenska mosskulturföreningen satt sig det höga fosterländska målet före att dels väcka till lif tanken på vårt lands stora, nu ofruktbara mossars odling på ett med vetenskapens hjelp rationelt sätt, dels ock framhålla och praktiskt visa deras ofantliga värde i form af bränntorf, torfströ och torfmull samt *att* föreningen som räknade omkring 1,200 medlemmar, likväl icke kunde med de medel, den hade till sin disposition, utveckla sin redan från början framgångsrika verksamhet *så*, som önskligt vore, hvarför det syntes motionärerna, att staten här borde räcka en hjelpande hand för att bidraga till det stora målet att åt odling och industri eröfra de hundratusentals hektar ofruktbara mossar, som funnes i vårt land.

Enligt hvad departementschefen upplyst, äro af de 45,450 kronor, som för närvarande finnas uppförda under anslagstiteln »befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar», 43,050 kronor anvisade till ständiga utgifter, hvadan alltså för tillgodoseende af mera tillfälliga behof allenast ett belopp af 2,400 kronor är tillgängligt. I be-

traktande deraf och då, i enlighet med hvad departementschefen jemväl antydt, sjette hufvudtitelns »besparingar i allmänhet» väsentligen nedgått — vid 1887 års bokslut utgjorde dessa besparingar 24,869 kronor 34 öre mot 81,343 kronor 64 öre vid 1886 års bokslut — anser utskottet uppenbart, att en förhöjning af det anslag, som är afsedt till befrämjande af landets modernäring, ovilkorligen erfordras, derest de berättigade kraf, hvilka kunna ställas på detta anslag, skola i någon afsevärd mån kunna tillgodoses; och med hänsyn till hvad departementschefen till stöd för en sådan anordning framhållit hyser utskottet icke heller någon betänklighet mot att tillstyrka den erforderliga förhöjningens beviljande på ordinarie stat.

De ändamål, hvilka den begärda anslagsförhöjningen, enligt hvad statsrådsprotokollet gifver vid handen, i främsta rummet synes vara afsedd att befrämja, äro enligt utskottets förmenande samtliga behjertansvärda, och utskottet saknar af den kongl. propositionen anledning att särskildt föreslå anslag till det ena eller andra af dessa ändamål, men då i fråga om mosskulturföreningen nu föreligga framställningar af enskilda motionärer, gående derpå ut att bemälda förening skulle af Riksdagen tilldelas ett särskildt extra anslag för år 1890 af 5,000 kronor, anser utskottet sig med hänsyn till så väl hvad motionärerna anfört som hvad i mosskulturföreningens af departementschefen omförmälda framställning meddelats hafva skäl att tillstyrka Riksdagen att särskildt bevilja nämnda förening, som på kort tid vunnit en stor anslutning, det af motionärerna äskade understödet, hvilket lämpligen då torde böra uppföras på extra stat samt i sammanhang dermed hemställa, att den af Kongl. Maj:t begärda anslagsförhöjningen, hvarmed anslag till mosskulturföreningen jemväl synes vara afsedt, nedsättes med ett deremot svarande belopp.

I öfrigt anser sig utskottet endast böra uttala, att af de hos Kongl. Maj:t framstälda anslagsfordringar, för hvilka departementschefen redogjort, den, som inkommit från styrelsen för allmänna svenska föreningen för odling och förädling af utsäde, synes utskottet, med afseende å de synnerligen goda resultat, föreningens verksamhet redan lemnat, vara synnerligen förtjent af uppmärksamhet.

Af statsrådsprotokollet framgår, att ehuru den enligt departementschefens åsigt erforderliga förhöjningen af det under förevarande anslagstitel för närvarande anvisade belopp utgjorde 25,000 kronor, departementschefen likväl funnit, att anslagstitelns stutsumma, derest hvad departementschefen under anslagstitlarne »landtbruksstyrelsen» och »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar» föreslagit bifölles, samt vissa af departementschefen förordade förändringar i afse-

ende å dispositionen af det under anslagstiteln uppförda anslag medgåfves, behöfde höjas allenast med ett för jemnande af slutsumman från 15,050 kronor till 14,550 kronor nedsatt belopp. Då utskottet, som vid punkterna 6 och 8 här ofvan hemstält om bifall i hithörande delar till hvad Kongl. Maj:t, i öfverensstämmelse med departementschefens förslag, under de båda anslagstitlarne »landtbruksstyrelsen» och »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar» äskat, icke har något att erinra mot de ifrågasatta förändringarne i afseende å dispositionen af nu ifrågavarande anslag, men deremot, enligt hvad nyss angifvits, ansett sig böra föreslå en nedsättning med 5,000 kronor i den af Kongl. Maj:t begärda förhöjningen af samma anslag, uppgår den enligt utskottets förslag erforderliga ökningen i anslagstitelns slutsumma till 9,550 kronor.

Under åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt får utskottet hemställa,

att Riksdagen må:

a) på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen, med godkännande af de enligt statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1889 föreslagna förändringar i afseende å dispositionen af anslaget till »befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar», höjer nämnda anslag från nuvarande beloppet, 45,450 kronor, till 55,000 kronor eller med 9,550 kronor;

b) till understöd åt svenska mosskulturföreningen på extra stat för år 1890 anvisa ett anslag af 5,000 kronor.

Fiskerinäringens understöd.

Ang. höjning af anslaget till fiskerinäringens understöd. [10.]

10:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte, med godkännande af de enligt statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1889 föreslagna förändringar i dispositionen af anslaget till »fiskerinäringens understöd», höja nämnda anslag från dess nuvarande belopp, 17,600 kronor, till 42,000 kronor eller med 24,400 kronor.

I en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 40) har herr *I. Kerfstedt* dessutom hemstält, att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:ts förfogande för år 1889 ställa ett belopp af 20,000 kronor i ändamål att på billigast möjliga vilkor deraf lemna lån åt behöfvande fiskare för inköp af tidsenliga fiskebåtar eller redskap och anläggande af salterier eller andra dermed jemförliga inrättningar, äfvensom bestämma, att ansökningar om undfående af sådana lån skulle pröfvas så väl af lokalkomi-

téer, som Kongl. Maj:ts befallningshafvande inom de respektive länen utsett, som ock af bemälde befallningshafvande, hvarefter fördelningen skulle af Kongl. Maj:t verkställas.

I fråga om Kongl. Maj:ts förevarande anslagsfordran inhemtas af ofvan omförmälda statsrådsprotokoll sid. 52—61, att chefen för civildepartementet vid ärendets föredragning till en början erinrat, att anslaget till fiskerinäringens understöd enligt riksstaten utgjorde 17,600 kronor, hvaraf 13,900 kronor vore disponerade för aflöningar åt de under landtbruksakademiens förvaltningskomité lydande fiskeritjenstemän samt till andra utgifter af mera stadigvarande art, så att allenast 3,700 kronor återstode för tillgodoseende af mera tillfälliga behof. Anslaget, som utgått med 18,600 kronor ifrån år 1864 intill år 1884, då det i följd af öfverföring till annat anslag af dittills å anslaget anvisade ålderstillägg minskades till sitt nuvarande belopp, hade, såsom väl kunde inses, icke varit tillräckligt för tillgodoseende af fiskerinäringens kraf på understöd från statens sida. Kongl. Maj:t hade också vid flera tillfällen måst från andra tillgängliga medel inom sjette hufvudtiteln bereda understöd åt denna näring.

Med afseende derå att anslaget sålunda visat sig för sitt ändamål otillräckligt, hade departementschefen anmodat landtbruksakademiens förvaltningskomité att, efter utredning af de behof, som med anslaget borde tillgodoses, inkomma med förslag i fråga om det belopp, hvarmed anslaget skäligen borde förhöjas. I följd af detta uppdrag hade förvaltningskomitén infordrat yttrande i ämnet från *fiskeriintendenten*. Denne tjensteman hade dervid framhållit åtskilliga för fiskeriernas ordnande erforderliga åtgärder, som hittills icke blifvit tillgodosedda, men för hvilka anslag vore af behof påkallade.

Bland dessa åtgärder stälde *fiskeriintendenten* i främsta rummet åstadkommande af en nutidens fordringar motsvarande årlig redogörelse för fiskets förlopp och afkastning — med andra ord en fiskeristatistik — såsom både af praktisk vigt för dem, som ville inlåta sig på fiskeriföretag, och grundläggande för de åtgärder, som från statens eller enskilda korporationers sida vidtoges för näringens befrämjande. Äfven kunde många för ett rätt bedömande af fiskeförhållandena vigtiga frågor icke på annat sätt än genom fleråriga iakttagelser öfver fiskets gång m. m. få sin vetenskapliga förklaring. Frågan härom vore för öfrigt icke ny. I det af chefen för statistiska centralbyrån uppgjorda utkast till plan för Sveriges officiella statistik inginge äfven statistik öfver fiskerierna, och Riksdagens år 1871 församlade revisorer hade anmärkt, att bland andra icke ovigtiga delar af statistiken, som ännu icke inginge i de offentliga redogörelser, som genom det statistiska

trycket meddelades, äfven vore redogörelse för fiskerinäringen. Enligt hvad fiskeriintendenten beräknade, skulle uppgifter öfver hafsfisket kunna erhållas för 10,200 kronor, öfver fisket i laxelfvarna för 1,500 kronor och öfver fisket i insjöarne för 2,200 kronor, tillhopa 13,900 kronor, hvartill skulle komma kostnaderna för tryckning af formulär och af sjelfva berättelsen m. m. 1,700 kronor, så att hela kostnaden kunde beräknas till 15,600 kronor. Då emellertid en och annan jemkning i den beräknade summan möjligen kunde göras och bidrag till kostnaderna för uppgifternas insamlande möjligen kunde från vissa län fortfarande erhållas, ansåge fiskeriintendenten 15,000 kronor tillsvidare blifva för ändamålet tillräckliga.

Bland andra åtgärder till fiskerinäringens fromma hade fiskeriintendenten äfven framhållit dels ordnande af tillsynen öfver fisket och fiskestadgarnas efterlefnad, dels upprättande af en mindre fiskodlingsanstalt med tillhörande dammar, afsedd för kläckning och uppfödande af laxöring med flere mindre laxfiskar eller andra fiskarter, som kunde passa att hållas i dammar, äfvensom för acklimatiseringsförsök med närslägtade utländska fiskarter, som möjligen vore förtjenta att införas här i landet.

Landtbruksakademiens förvaltningskomité hade för sin del bland de af fiskeriintendenten framhållna anslagsbehofven hufvudsakligen fäst sig vid dem, som afsåge åstadkommandet af en ordnad fiskeristatistik och ordnandet af tillsynen öfver fisket och fiskestadgarnas efterlefnad. Med tillkännagifvande att komitén icke hade något att erinra vid den af fiskeriintendenten gjorda utredningen, hade komitén dervid med hänsyn till fiskerinäringens allmänna intresse såsom sin mening uttalat att, om endast ett af dessa båda önskningsmål kunde tillgodoses, fiskeristatistiken då borde sättas i främsta rummet.

Departementschefen har vidare anmält, att äfven från andra håll framställningar om ökadt anslag till understödjande af fiskerinäringen blifvit gjorda.

Så hade *Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Blekinge län* i skrifvelse anfört, hurusom, för att den vigtiga fiskerinäringen skulle få ett framtida bestånd och blifva för näringsidkaren mera inkomstbringande, dess utöfvande borde på flerahanda sätt ordnas och underhjelpas genom det allmännas mellankomst. Med sin framställning afsåge Kongl. Maj:ts Befallningshafvande emellertid för närvarande endast att dels få åstadkommen en underlättad kontroll å fiskena i allmänhet och å de större eller fiskena ute på hafvet i synnerhet, dels ock i sammanhang dermed få försöksfisken med nya redskap och efter nya metoder anordnade. Kongl. Maj:ts befallningshafvande trodde dessa syftemål kunna i icke ringa mån uppnås, derest statsverket kunde under de

egentliga fisketiderna april—november bekosta utrustning af ett eller flera fartyg, till exempel kanonbåtar, hvilka, i likhet med hvad under loppet af flera år skett vid vestkusten, lemnade biträde vid fiskenas utöfning, medhade en undervisare att verkställa försöksfisken, tillsåge att fiskena lagligen bedrefves, afhölle obehörige fiskare från intrång i fiskevattnen samt jemväl å sådana orter, der det kunde anses nödigt, tillsåge att svenske fiskare icke obehörigen trakasserades i sitt yrke, hvarförutom dessa fartyg kunde inom de orter, der tillsyningsmän å fiskena vore tillsatta, blifva ett ofta nödigt bistånd vid fullgörandet af deras åligganden. I enlighet med sin sålunda uttalade åsigt hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande hemstält, att ett eller flera kronofartyg måtte utrustas för att under lämpliga årstider användas till kontroll och bistånd vid fiskeriernas utöfvande.

Vidare hade *styrelsen för föreningens till Bohuslänska fiskeriernas främjande kretsafdelning i Göteborg* gjort framställning om beredande af anslag för praktiskt-vetenskapliga undersökningar rörande hafsfisket i Skagerack, Kattegatt och Öresund. Dylika undersökningar vore nödvändiga för fiskets rationella bedrifvande och för att göra fisket i möjligaste mån vinstgifvande ej allenast för den enskilde, utan äfven för landet i dess helhet. Det vore i främsta rummet af vigt att lära känna sillens naturhistoria och de fysiska förhållanden, som hade inflytande på sillens lefnadsvanor; och detsamma gälde äfven våra andra mer inkomstbringande hafsfiskar, företrädesvis laxen och flundre-fiskarna. Undersökningarna borde, enligt styrelsens åsigt, ledas och utföras icke från en fast kuststation utan från en rörlig station, från fartyg, möjligen en fiskejakt, samt utföras fullt planmessigt, alltid med praktiskt resultat i syfte, under alla årstider och under flera år, exempelvis fem å rad. Med anledning häraf hade styrelsen anhållit, att Kongl. Maj:t måtte hos nästkommande Riksdag äska ett anslag af 50,000 kronor, att utgå med 10,000 kronor årligen under åren 1889—1893 för praktiskt-vetenskapliga hafsfiskeundersökningar i Skagerack, Kattegatt och Öresund.

Till sitt syfte i visst samband med sist omförmälda framställning stode en annan, afgifven af *professor Otto Torell*. För att de löftesrika forskningar rörande vår vestkustsills naturhistoria, som företagits i ändamål att finna de stora lekplatserna för denna sill, måtte kunna bära full frukt, fordrades, enligt professor Torells uppfattning, oundgängligen att de förrättades med långt mera betydande hjelpmedel än dem som på senare tider för detta ändamål användts. Ty för främjandet af ifrågavarande fiske hade under nu pågående sillfiskeperiod ganska ringa blifvit från det allmännas sida åtgjordt och de synnerligen vigtiga resultat, som vunnits genom professor Smitts och assistenten Try-

boms undersökningar under åren 1880—1888, hade för staten och Hallands läns hushållningssällskap sammanlagdt ej medfört större utgift än 17,000 kronor, medan deremot åren 1752—1787 staten för samma ändamål offrat tillsammans 635,000 kronor och sillfisket ansetts vara ett ärende af den betydelse att ett särskildt utskott för dess skull fans vid riksdagarna. Vid fullföljandet af sillfiskeundersökningen vid vår vestkust vore det särskildt af största nytta att ega tillgång till ett för ändamålet afsedt fartyg. Ehuru vid de föreslagna forskningarne naturligen uppmärksamheten hufvudsakligen borde rigtas på sillen, dess vandringar och vanor, borde samtidigt iakttagelser verkställas beträffande flera andra ur ekonomisk synpunkt ytterst vigtiga fiskar, såsom flundror, makrill och ål, hvilka likaledes vore vandringsfiskar och om hvilkas lefnadsförhållanden mycket ännu återstode att utreda. Besinnade man emellertid, att norrmännen jemte det stora sillfisket utanför egna kuster skapat sig ett nytt vid Island, der de under innevarande årtionde erhållit en fångst af 2,500,000 kronors värde under ett enda år, medan nu pågående bohuslänska fiske före perioden 1887—1888 intet år inbragt i första hand ens 800,000 kronor; att holländarne, hvilkas fiske började vid Shetlandsöarne, 1881 i Nordsjön fångade sill för nära 3,000,000 kronor, samt att skottarne sjelfva under de senare åren förmått bringa denna näring till en mera än 300 gånger ökad afkastning utanför nämnda ögrupp, vore det ej förmätet antaga, att äfven ett svenskt drifgarnsfiske skulle kunna utvecklas, då vestkustsillens lekplatser blefve uppdagade. På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hade professor Torell hemstält om vidtagande af åtgärder till fortsättande af undersökningarna rörande vårt sillfiske och beredande för detta ändamål af penningemedel dels till inköp och utrustning af ett ångfartyg, dels till ett belopp af 15,000 kronor om året för att med hjelp af detta fartyg kunna på ett fruktbringande sätt utföra ofvannämnda arbeten.

Ytterligare hade i en till Kongl. Maj:t ställd, med ett nittiotal underskrifter försedd, skrift åtskillige *fiskare m. fl. inom Hallands län* anhållit, att Kongl. Maj:t efter vederbörlig utredning måtte uti proposition till Riksdagen begära, att Riksdagen ville ställa till Kongl. Maj:ts förfogande nödiga medel för att genom dels anslag, dels lån på billiga vilkor upphjelpa och utveckla fiskerinäringen. I denna framställning framhölles, hurusom fiskarena, för att kunna söka sillen på längre afstånd från kusterna och under största delen af året drifva fiske, vore i behof af större och bättre båtar samt än mera redskap än den, hvarföfver de förfogade. Vidare erinrades om de förutsättningar, som borde förefinnas för att fisket skulle kunna på fullt tillfredsställande sätt

drifvas. Skyddade hamnar vore af nöden; de befintliga hamnarne vore dels otillräckliga för behofvet, dels af sådan beskaffenhet, att de icke kunde anses motsvara sitt ändamål. Det erfordrades större drifgarns- och sumpbåtar samt tillgång till en eller flere ångbåtar för fiskebåtarnes bogsering och forsling af lefvande fisk. Fiskarena måste äfven hafva redskap af god beskaffenhet och tillräcklig myckenhet. För afsättningens tryggande borde anordnas salterier, hvilket emellertid icke gerna kunde inom länet åstadkommas med mindre än att derför bereddes tillgång till lån på billiga vilkor. Vidare måste en förening till försäkring af båtar och redskap åstadkommas och en verksam sådan kunde icke bringas till stånd, utan att genom anslag af staten en grundfond kunde bildas tillräckligt stor för att med räntan deraf täcka de första oundgängliga utgifterna.

Slutligen hade *doktor A. W. Ljungman*, hvilken med bidrag af statsmedel verkstält undersökningar rörande sillfisket vid vestkusten, med förmälan, att han till följd af mellankommande hinder ännu icke kunnat utgifva två af honom i en år 1886 afgifven berättelse bebådade uppsatser rörande det bohuslänska hafsfisket, men sedan år 1883 utgifvit bohuslänsk fiskeritidskrift, anhållit att, då för fullbordandet af det af honom påbörjade arbetet ännu fordrades stora utgifter och flera års ansträngningar, han måtte erhålla understöd med 4,000 kronor under hvartdera af åren 1888—1890 för den fortsatta bearbetningen och kompletteringen genom nya undersökningar och resor samt utgifvandet i tryck af under föregående fiskeriundersökningar samladt material och inhemtad erfarenhet.

Efter att hafva redogjort för dessa framställningar har departementschefen anfört, att samma framställningar syntes honom antyda ett behof att genom rikligare anslag af statsmedel söka understödja och befrämja den för vårt land så vigtiga fiskerinäringen. Betydelsen af denna näring särskildt med afseende å den utveckling, hvaraf den, på rätt sätt omhägnad, kunde vara mägtig, torde i allmänhet icke vara till fullo insedd. För vårt land med dess geografiska läge vore den en naturlig förvärfskälla för en talrik befolkning och den lemnade redan i dess närvarande skick en afkastning af så afsevärd storlek, att den kunde hafva skäliga anspråk på att af staten mera än hittills skett tillgodoses. Till ledning för bedömandet af fiskerinäringens värde för vårt land samt denna närings nuvarande afkastningsförmåga ville departementschefen anföra några statistiska data, hemtade dels ur komiterades för afgifvande af förslag till ny fiskeristadga betänkande i ämnet, dels ur fiskeriintendenten R. Lundbergs »Meddelanden rörande Sveriges fiskerier» samt fiskeritillsyningsmännen i Göteborgs och Bohus samt

Hallands län A. H. Malms och F. Tryboms senast afgifna årsberättelser. Hvad först beträffade sill-, strömmings- och skarpsillfiskena, torde afkastningen af desamma för hela riket kunna beräknas till 3,170,000 kronor, hvaraf omkring 680,000 kronor ansetts falla ensamt på Bohuslän. Af sistnämnda summa åter beräknades afkastningen af storsillfisket till omkring 660,000 kronor och af skarpsillfisket till omkring 20,000 kronor. Afkastningen af annat hafsfiske än sill- och strömmingfisket, laxfisket och ålfisket med hårmmor (d. v. s. hufvudsakligast torsk-, kolje- och flundrefisket) uppskattades för hela riket till 2,100,000 kronor, hvaraf komme särskildt på Bohuslän omkring 1,270,000 kronor, på Halland cirka 135,000 kronor, på Malmöhus län nära 290,000 kronor och på Gotland ej fullt 115,000 kronor. För ålfisket med hårmmor vid kusterna af rikets södra och östra län ansågos en totalsumma af 240,000 kronor ej vara för hög. Vidkommande afkastningen af laxfiskena ansåge fiskeriintendenten densamma för närvarande ej kunna uppgifvas, men att den i medeltal torde uppgå till 600,000 à 700,000 kronor årligen. Af fiskerikomitén beräknades denna afkastning till 625,000 kronor och torde den nu kunna anslås till 650,000 kronor. Insjöfisket slutligen vore i sin helhet af fiskerikomitén uppskattadt till 2,000,000 kronor. Sammansloges dessa siffror, angåfve de en årlig afkastning af de svenska fiskerierna af 8,160,000 kronor. Till jemförelse härmed kunde framhållas, att värdet af Danmarks fisken, för hvilkas befrämjande danska regeringen nyligen begärt ett anslag af nära 300,000 kronor, år 1885 beräknades till omkring 6 millioner kronor.

Ehuru departementschefen delade den allmänna uppfattning, som funnit sitt uttryck i de af honom omförmälda framställningarna, att nemligen, mera än hittills skett, från statens sida åtgärder borde vidtagas för tillgodoseende af fiskerinäringens intressen, kunde det likväl, enligt departementschefens åsigt, icke komma i fråga att för alla de behof, som i samma framställningar blifvit framhållna, nu äska anslag. Åtskilliga af de uppgifna anslagsbehofven tarfvade uppenbarligen en närmare utredning, innan de definitivt pröfvades. Men då redan nu anslaget till fiskerinäringens understöd vore otillräckligt för tillgodoseende af sådana behof, hvilka redan blifvit af Kongl. Maj:t pröfvade och för hvilka medel annorledes än från detta anslag hittills beredts, samt otvifvelaktigt en stor del af nu gjorda framställningarna vid slutlig pröfning komme att finnas vara synnerligen beaktansvärda, men å andra sidan hufvudtitelns besparingar, från hvilka dylika anslagsbehof eljest skulle kunnat tillgodoses, numera uppginge till så ringa belopp att derifrån något afsevärdt understöd åt ifrågavarande näring icke

kunde beredas, ansåge departementschefen en förhöjning af anslaget böra ega rum med ett belopp, som borde tilltagas så pass stort att väsentligt understöd derigenom kunde för framtiden beredas fiskerinäringen. Departementschefen föreställde sig, att för detta ändamål anslagsförhöjningen icke borde sättas lägre än till 30,000 kronor.

Slutligen har departementschefen erinrat, att, i händelse af bifall till hvad departementschefen under anslagstiteln »landtbruksstyrelsen» hemstält, de belopp, som under nu förevarande anslagstitel vore anvisade dels såsom arfvode till en fiskeriintendent, 4,000 kronor, dels såsom ersättning till resekostnader åt denne tjensteman, 1,500 kronor, eller tillhopa 5,500 kronor, icke vidare blefve under denna anslagstitel behöfliga. Derest dessa anvisningar, utan minskning af anslagstitelns slutsumma, från anslagstiteln uteslötes — hvarom departementschefen tilläte sig att framställa förslag — och deras belopp sålunda blefve för andra ändamål disponibelt, skulle den erforderliga tillökningen i anslagstitelns slutsumma blifva 24,500 kronor och slutsumman komma att uppgå till 42,100 kronor, hvilket belopp dock lämpligen kunde afjemnas till 42,000 kronor.

Beträffande de skäl, herr Kerfstedt åberopat för sin framställning, hänvisar Utskottet till motionen och får här endast erinra, att herr Kerfstedts ifrågavarande förslag till sitt syfte i väsentliga delar öfverensstämmer med den här ofvan omförmälda framställning, som hos Kongl. Maj:t gjorts af åtskilliga fiskare m. fl. inom Hallands län.

Hvad departementschefen anfört till stöd för en ökning i det under förevarande anslagstitel uppförda anslag synes utskottet till fullo ådagalägga behöfligheten af anslagets förhöjning. I betraktande af den stora betydelse särskildt Nordsjöfisket under de senare åren erhållit lärer det belopp, hvarmed Kongl. Maj:t funnit anslagstiteln böra ökas, icke heller kunna anses för högt.

Utskottet anser sig alltså böra tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning, dock med uttalande af den uppfattning, att medlen i första hand böra användas till de praktiska behofvens tillgodoseende och icke, utan Riksdagens vidare hörande, till fortgående statistiska arbeten.

Deremot kan utskottet icke förorda den af herr Kerfstedt i ämnet väckta motionen. Frånsedt att frågan om beredande af lån åt fiskare i och för deras näring, som genom den ofvan omförmälda framställningen af fiskare inom Hallands län redan gjorts till föremål för Kongl. Maj:ts uppmärksamhet, torde böra af Kongl. Maj:t pröfvas i sammanhang med öfriga, hos Kongl. Maj:t gjorda och här ofvan angifna framställningar rörande understöd åt fiskerinäringen, lärer nemligen motio-

nens syfte icke kunna i någon nämnvärd mån vinnas genom ett anslag till ett i förhållande till ändamålet så ringa belopp, som det motionären äskat.

Med erinran att utskottet vid punkten 6 här ofvan hemstält om bifall i hithörande delar till hvad Kongl. Maj:t under anslagstiteln »landtbruksstyrelsen» föreslagit, samt att följaktligen, derest utskottets hemställan godkännes, de belopp, som med tillhopa 5,500 kronor nu äro under förevarande anslagstitel anvisade dels såsom arfvode och dels såsom reseersättning åt en fiskeriintendent, blifva för andra ändamål disponibla och kunna tagas i betraktande vid bestämmandet af det belopp, hvarmed anslagstitelns slutsumma i och för den erforderliga anslagsförhöjningen bör ökas, får utskottet hemställa,

a) att Riksdagen må, med godkännande af de enligt statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1889 föreslagna förändringar i dispositionen af anslaget till »fiskerinäringens understöd», höja nämnda anslag från dess nuvarande belopp, 17,600 kronor till 42,000 kronor eller med 24,400 kronor;

b) att herr Kerfstedts förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Skiften och afvittringar.

Ang. anslag till skiftesverket m. m. [11 o. 12.]

11:o) Under åberopande af hvad rörande denna anslagstitel blifvit anfördt till statsrådsprotokollet (sid. 61—65) och med erinran *dels* att det här nedan under mom. a) föreslagna beslut öfverensstämmer med hvad för innevarande år blifvit i enahanda hänseende bestämdt, med undantag allenast att för innevarande år beviljad förhöjning med 400 kronor i årsarfvodet till hvarje storskifteslandtmätare i Kopparbergs län, som icke åtnjuter arfvode efter taxa, icke skulle komma att för år 1890 utgå, *dels ock* att det under mom. b) förordade extra anslag med 18,000 kronor understiger motsvarande anslag i innevarande års stat, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställningar, må:

a) *dels* för år 1890 bevilja förhöjning i styresmannens för storskiftesverket i Kopparbergs län årsarfvode med 400 kronor; *dels* medgifva, att de belopp, hvarmed inkomsterna af tjensten under år 1890 för afvittringslandtmätare i Vesterbottens och Norrbottens län samt de storskifteslandtmätare i Koppar-

bergs län, hvilka åtnjuta arfvode efter taxa, kunna komma att understiga 2,500 kronor för dem, som tillhöra första lönegraden, och 3,000 kronor för dem, som på grund af ålder i tjensten åtnjuta arfvodesförhöjning, må desse tjenstemän godtgöras af anslagen till storskiftes- och afvittringsverken; *dels* för år 1890 åt föredragandena af afvittringsärendena i Vesterbottens och Norrbottens län samt till skrifbiträde åt dem bevilja en tillökning af 400 kronor i det åt hvarje af dem anslagna belopp; *dels och* bevilja tillfällig förhöjning i styresmannens för afvittringsverket i Vesterbottens län årsarfvode för år 1890 med 200 kronor; samt

b) till bestridande af kostnaderna för storskiftes- och afvittringsverken under år 1890, för samma år utöfver ordinarie anslaget, 63,000 kronor, på extra stat anvisa 72,000 kronor.

Hästafvelns förbättrande.

Ang. höjning af anslaget till prisbelöningar för hästar. [13.]

12:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att det under reservationsanslaget till »hästafvelns förbättrande» uppförda särskilda anslag till prisbelöningar för hästar måtte höjas från 35,000 kronor till 50,000 kronor eller med 15,000 kronor.

I fråga om denna anslagsfordran har departementschefen till statsrådsprotokollet anfört, att sedan Kongl. Maj:t, i öfverensstämmelse med hvad komitén för upprättande af förslag till förändrade anordningar i afseende å statens stuteriinrättningar hemstält, funnit sig böra besluta, att stuteriet vid Flyinge skulle upphöra och endast hingstdepôt derstädes finnas, hade frågan om ökadt anslag till prisbelöningar af hästar, som redan i och för sig vore värd en synnerlig uppmärksamhet, erhållit en större betydelse än hittills.

I detta afseende hade komitén, som jemväl föreslagit indragning af stuteriet vid Ottenby, ehuru denna hemställan af Kongl. Maj:t ansetts icke för närvarande böra till någon åtgärd föranleda, yttrat, att om det under alla förhållanden vore af vigt för hästafveln att uppmuntra till hingsthållning, att utmärka framstående afvelsdjur samt att hålla egare af sådana skadeslösa för de uppoffringar, deras användande till afvel ofta medförde, så blefve detta så mycket nödvändigare, då staten upphörde med de afvelsinrättningar, der man sökt underhålla och tillgodogöra sig en ädel och god afvelstam, afsedd att trycka sin

pregel på landets hästafvel. Det blefve derför i den närmaste framtiden af nöden att till premieringsnämndernas disposition ställa så stora anslag, att dessa icke såge sig nödsakade att utesluta värdefulla djur från premier, hvartill de kunde finnas berättigade. Särskildt för goda moderston kunde premieringens vigt och till så högt belopp som möjligt ej nog framhållas. Med de framsteg, som premieringen under de sista åren gjort, hade emellertid anslaget redan nu visat sig otillräckligt, och årligen måste ett ej ringa antal godkända djur i brist på medel uteslutas från premier. Komitén ansåge derför, att ett höjande af detta anslag icke allenast vore särdeles behöfligt, utan äfven i full öfverensstämmelse med premieringssystemets idé, nemligen att, så länge det tillämpades, hålla jemna steg med hästafvelns utveckling, ty blott genom att uppmuntra *alla*, som deraf gjort sig förtjenta, kunde detta system så småningom uppfostra den hästuppfödande allmänheten till den kunskap om hästen, det intresse för hästafveln och det förtroende till denna afvel som affär betraktad, hvilka framkallade den privatindustri, som *utan statsbidrag* kunde uppehålla landets hästafvel.

På grund af hvad sålunda anförts hade komitén hemstält, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, om icke det nuvarande anslaget till prisbelöningar för hästar, 35,000 kronor, borde ökas, företrädesvis för premiering af goda moderston, med ett belopp, som komitén ansåge icke böra sättas lägre än till 15,000 kronor.

Kavalleriinspektören hade — anför departementschefen vidare — i häröfver infordradt utlåtande såsom sin åsigt uttalat, att hästafveln bäst befrämjades derigenom att staten tillhandahölle nödigt antal lämpliga hingstar och allmänheten hölle stobesättningen samt derigenom att, för åstadkommande och bevarande af värdefulla moderston, dessa af staten premierades med så stora belopp, att den enskilde hästuppfödaren funne med sin fördel förenligt att till afvel behålla det goda moderstoet och icke frestades att sälja detsamma, och hade kavalleriinspektören i enlighet med denna sin åsigt förordat statens premiering af moderston med så stort belopp, som tillgångarna medgåfve.

Såväl stuterikommissionen som stuteriöfverstyrelsen hade hemstält om höjande af ifrågavarande anslag till det belopp, komitén föreslagit.

För egen del ville departementschefen såsom bevis på det intresse, hvarmed premieringssystemet omfattades af allmänheten, nämna, att årligen inom flera underdistrikt inträffat, att landsting eller hushållningssällskaps bidrag till premieringen varit större än att af statsanslaget kunnat tillskjutas motsvarande belopp, hvaraf följt att förstnämnda bidrag icke kunnat i sin helhet tagas i anspråk för ändamålet.

Sålunda hade år 1888 landsting och hushållningssällskap anvisat tillhopa 48,200 kronor, under det att af statsmedel endast 34,650 kronor kunde anslås.

Genom hvad till statsrådsprotokollet sålunda meddelats finner utskottet behofvet af den föreslagna anslagsförhöjningen vara till fullo ådagalagdt och hemställer fördenskull,

att det under reservationsanslaget till »hästafvelns förbättrande» uppförda särskilda anslag till prisbelöningar för hästar må höjas från 35,000 kronor till 50,000 kronor eller med 15,000 kronor.

Aflösning af Scheldetullen.

Ang. uteslutande ur riksstaten af förslagsanslaget till Scheldetullens aflösning. [14.]

13:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och på de i statsrådsprotokollet (sid. 68) närmare angifna grunder hemställer utskottet,

att förslagsanslaget till »aflösning af Scheldetullen», 26,500 kronor, må ur riksstaten uteslutas.

Öfriga ordinarie anslag.

Ang. öfriga ordinarie anslag. [15.]

14:o) I fråga om öfriga, här ofvan ej särskildt nämnda ordinarie anslag å sjette hufvudtiteln, har Kongl. Maj:t ej föreslagit annan förändring än att, för jemnande af hufvudtitelns slutsumma, anslaget till *skrifmaterialier och expenser, ved m. m.*, måtte minskas från 117,873 kronor till 117,531 kronor eller med 342 kronor. Utskottet hemställer,

att samtliga under sjette hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag, i hvilka utskottet icke här ofvan föreslagit förändring, må för år 1890 fastställas till samma belopp som i innevarande års riksstat; dock att i anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. må få göras den jemkning, som till jemnande af hufvudtitelns slutsumma kan erfordras.

Extra anslag.

För *tillfälliga behof*, hänförliga till sjette hufvudtiteln, hafva, utom de redan i punkterna 1, 3, 9 och 11 nämnda, följande framställningar gjorts.

Civildepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli.

15:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under hänvisning till hvad i statsrådspotokollet (sid. 70) derom anförts, hemställer utskottet,

Ang. anslag för kontrollen å försäkringsanstalterna. [16.]

att Riksdagen må, för handhafvande af *kontroll å försäkringsanstalterna*, för år 1890 i likhet med hvad alltifrån år 1887 egt rum, på extra stat anvisa till Kongl. Maj:ts förfogande ett belopp af 4,500 kronor.

Kommerskollegium.

16:o) Under åberopande af hvad till statsrådsprotokollet (sid. 70—71) i ämnet anförts, hemställer utskottet,

Ang. anslag för kartritning vid grufkartekontoret. [17.]

att Riksdagen må, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, för år 1890, i likhet med hvad för åren 1888 och 1889 egt rum, på extra stat anvisa ett anslag af 2,500 kronor till bestridande af kostnader för *kartritning vid grufkartekontoret.*

Öfverståthållareembetet.

17:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

Ang. anslag till utgifvande af "Polisunderrättelser". [18.]

att Riksdagen må äfven för år 1890, till utgifvande under samma år af »*Polisunderrättelser*», på extra stat anvisa 15,000 kronor.

Landsstaterna i länen.

18:o) Under åberopande af de skäl, som till statsrådsprotokollet (sid. 71—72) anförts, hemställer utskottet,

Ang. anslag till en fögderitjenst inom Jemtlands län. [19.]

att Riksdagen må, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, för *uppehållande af en häradsskrifvaretjenst inom Jemtlands län* under år 1890, för samma år, i likhet med hvad för detta år skett, på extra stat anvisa ett belopp af 2,500 kronor.

Ang. anslag till särskild polisstyrka på landet. [20.]

19:o) Vidare hemställer utskottet,

att Riksdagen, med bifall till hvad Kongl. Maj:t äskat och i likhet med hvad under flera föregående år egt rum, må för år 1890 ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett extra anslag af 50,000 kronor, att användas till aflöning och underhåll af *särskild polisstyrka på landet*, der sådan kan af förhållandena påkallas, äfvensom till belöningar för gröfre brotts upptäckande samt förbrytares efterspanande eller gripande, allt enligt förut tillämpade, i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1889 angifna grunder.

Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar.

Ang. anslag till anordnande af högre undervisning i mejerihushållning. [21.]

20:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, för *anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid Alnarps landtbruksinstitut*, för år 1890 anvisa å extra stat ett anslag af 5,000 kronor.

Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar.

Ang. anslag till allmänna landtbruksmöten. [22.]

21:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i likhet med hvad förut under flera år egt rum, må för år 1890 såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för *allmänna landtbruksmöten* på extra stat anvisa 5,000 kronor.

22:o) Vidare och på grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

Ang. anslag till prisbelöningar vid allmänna landtbruksmöten. [23.]

att Riksdagen må *till prisbelöningar vid allmänna landtbruksmöten* för husdjur, redskap och maskiner samt ladugårdsprodukter, sädesslag och andra jordbruksalster anvisa på extra stat för år 1890 enahanda belopp, som förut under flera år för samma ändamål beviljats, eller 10,000 kronor.

23:o) På grund af hvad Kongl. Maj:t föreslagit och under hänvisning till hvad i statsrådsprotokollet (sid. 73—75) derom anförts, hemställer utskottet,

Ang. anslag till agrikulturkemiska stationer. [24.]

att Riksdagen må, såsom bidrag till underhåll af *sju kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behof* — inom de orter, der landsting eller hushållningssällskap, hvart för sig eller i förening, förbundit sig att upprätta laboratorium och bekosta lokal för detta jemte bostad och hyresmedel för kemist och assistent samt bekosta aflöningen till desse och laboratorietjenaren äfvensom årliga utgifterna för laboratoriets underhåll samt till inköp af böcker och inventarier för stationens behof — på extra stat för år 1890 anvisa ett anslag af 4,000 kronor för hvarje station eller tillhopa 28,000 kronor.

24:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under åberopande af de skäl, som till stöd derför anförts i statsrådsprotokollet (sid. 75) hemställer utskottet,

Ang. anslag till frökontrollanstalter. [25.]

att Riksdagen, i likhet med hvad för åren 1887, 1888 och 1889 egt rum, må på extra stat för år 1890 till Kongl. Maj:ts förfogande anvisa ett anslag af 10,000 kronor, för att med högst 1,000 kronor för hvarje anstalt användas till understöd åt sådana *frökontrollanstalter*, som af landsting eller hushållningssällskap, hvart för sig eller i förening, understödjas med minst samma belopp som statsbidraget och hvilka anstalter vilja underkasta sig de vilkor och föreskrifter i afseende på analysmetoder och öfriga förhållanden, som af Kongl. Maj:t fastställas.

Ang. anslag till de geologiska undersökningarna. [26.]

25:o) Kongl. Maj:t har för fortsättande under år 1890 af de *geologiska undersökningarna* och utgifvande af derpå grundade kartor, afhandlingar och uppsatser, äskat ett extra anslag för samma år till belopp af 89,200 kronor.

I sammanhang härmed föreligger till behandling en af herr *A. W. Ljungman* inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 116), deruti föreslagits, att Riksdagen vid beviljandet af det utaf Kongl. Maj:t äskade anslaget för fortsättande under år 1890 af de geologiska undersökningarne måtte foga en framställning derom, att dessa undersökningar i likhet med meteorologiska centralanstalten och naturhistoriska riksmuseum ställdes under kongl. vetenskapsakademiens inseende.

Enligt hvad statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1889 utvisar, hafva utgifterna för de geologiska undersökningarne blifvit på följande sätt beräknade:

Aflöningen.		
Löner, arfvoden samt ersättning till tillfälliga biträden ...	kronor	53,350: —
Fältarbetena.		
Rese- och traktamentsersättning, verktyg, reparationer och fraktkostnad m. m.	„	19,000: —
Byråafdelningen.		
Inventarier, arbetsmateriel m. m.	„	2,000: —
Biblioteket och samlingarna.		
Böcker, kartor och samlingar	„	2,000: —
Kart- och boktrycket.		
Tryckning af kartor, beskrifningar och uppsatser, ritning af originalkartor m. m.	„	12,000: —
Värme och diverse utgifter.		
Omkostnader	„	1,350: —
Summa	kronor	89,700: —

Till bestridande af dessa utgifter är, enligt hvad omförmälda statsrådsprotokoll vidare gifver vid handen, endast en summa af omkring 500 kronor att påräkna, hvadan det belopp, som derutöfver erfordras, utgör 89,200 kronor, eller 1,700 kronor mera än för innevarande år anvisats.

Föredragande departementschefen har till statsrådsprotokollet anmärkt, att de skiljaktigheter, som förefunnes mellan denna utgiftsberäkning och den

stat, som för år 1889 blifvit af Kongl. Maj:t för undersökningen fastställd, vore dels att aflöningen för år 1890 upptagits 1,400 kronor högre än i staten för år 1889, beroende derpå att, utöfver förut utgående ålderstillägg, ytterligare sådana å tillhopa 1,000 kronor måst beräknas för två geologer, hvilka jemlikt nådiga brefvet den 16 juni 1875 blefve med 1890 års ingång dertill berättigade, samt att utgiftsposten »ersättning till tillfälliga biträden», hvilken i 1889 års stat minskats från 4,500 kronor till 4,100 kronor för att bereda medel för uppflyttande af den dittills vid undersökningen anstälde biträdande geologen till geolog, ansetts böra år 1890 höjas till sitt förra belopp, dels ock att utgifterna för biblioteket och samlingarna, som af samma anledning i 1889 års stat minskats med 300 kronor, ansetts böra för år 1890 beräknas till samma belopp som för år 1888.

Af anledning, som i statsrådsprotokollet (sid. 77) närmare omförmäles, har vid utgifternas beräkning icke heller denna gång hänsyn ännu kunnat tagas till den i Riksdagens skrifvelse den 7 maj 1886 omnämnda frågan om förändring i skalan för utgifning af vissa geologiska kartor.

Beträffande de skäl herr *Ljungman* anfört till stöd för sin framställning, hänvisar utskottet till motionen i fråga och får endast meddela, att motionären hufvudsakligen grundat sitt förslag på innehållet i en af friherre A. E. Nordenskiöld vid 1871 års lagtima riksdag inom Andra Kammaren i enahanda syfte väckt motion (n:o 176), till hvilken utskottet jemväl tillåter sig hänvisa.

Hvad först angår Kongl. Maj:ts förevarande framställning, synes den förhöjning till belopp af 1,700 kronor, Kongl. Maj:t äskat i det till de geologiska undersökningarne nu utgående anslag, utskottet erforderlig, endast för så vidt den samma afser beredande af ålderstillägg med tillhopa 1,000 kronor till de två geologer, hvilka, enligt hvad i statsrådsprotokollet upplyses, äro dertill berättigade. Med afseende derå att för innevarande år en minskning ansetts möjlig med 400 kronor i utgifsposten »ersättning till tillfälliga biträden» och med 300 kronor i utgiftstposten »biblioteket och samlingarna», men behöfligheten af att omförmälda båda anslagsposter nu åter uppföras till sitt förra belopp icke synes vara ådagalagd, kan utskottet deremot icke förorda anslagets ökning med det belopp af 700 kronor, som för sistnämnda ändamål skulle erfordras.

Vidkommande åter herr *Ljungmans* föreliggande förslag får utskottet erinra, att Riksdagen år 1871, i enlighet med utskottets då gjorda hemställan, afslog ofvan omförmälda, af friherre Nordenskiöld väckta motion. Då motionären nu icke anfört några väsentligen nya skäl till ådagaläggande af den ifrågasatta åtgärdens ändamålsenlighet, samt ett beslut i den af motionären angifna rigtningen i allt fall icke lärer af Riksdagen böra fattas förr än efter föregående genom Kongl. Maj:ts försorg verkställd utredning, anser sig ut-

skottet i frågans nuvarande skick icke kunna tillstyrka bifall till motionärens förslag.

Utskottet hemställer alltså:

a) att Kongl. Maj:ts förevarande framställning, må på det sätt af Riksdagen bifallas, att Riksdagen, för fortsättande under år 1890 af de *geologiska undersökningarna* och utgifvande af derpå grundade kartor, afhandlingar och uppsatser, beviljar ett extra anslag för samma år till belopp af 88,500 kronor;

b) att herr Ljungmans ofvan nämnda motion icke må af Riksdagen bifallas.

Befrämjande i allmänhet af slöjderna.

Ang. anslag till en andre instruktör i husslöjd och en elev. [27.]

26:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte på extra stat för år 1890 bevilja till *anställande af en andre instruktör i husslöjd och en elev*, hvilken borde åtfölja en af instruktörerna i husslöjd för att af denne handledas och utbildas, så att han kunde såsom lärare i husslöjd användas, 4,000 kronor.

I fråga om denna anslagsfordran har föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet anfört följande.

År 1877 hade Riksdagen med anledning af en af Kongl. Maj:t gjord framställning — jemte det Riksdagen medgifvit att första gradens aflöning för undervisare i husslöjd finge utgöra 2,000 kronor och att aflöningen finge efter innehafvarens af en sådan beställning väl vitsordade tjenstgöring under en tid af fem år, räknadt från och med året näst efter det, då han blifvit antagen, ökas med 500 kronor och således utgå med 2,500 kronor samt vidare höjas efter fem års sådan tjenstgöring till 3,000 kronor och efter ytterligare fem års enahanda tjenstgöring till 3,500 kronor — beslutit att, för anställande, utöfver den redan förut befintlige undervisaren i husslöjd, hvars aflöning vore uppförd å ordinarie stat, af ytterligare en undervisare i husslöjd och en elev, på extra stat för år 1878 bevilja ett anslag af 3,000 kronor, hvaraf 2,000 kronor beräknades för undervisaren.

Sedan jemväl för de följande åren anslag för ifrågavarande ändamål till oförändradt belopp beviljats, hade Kongl. Maj:t vid 1884 års riksdag föreslagit, att för år 1885 anslaget måtte höjas till 3,500 kronor, på det att andre undervisaren Wilhelm Nordin, hvilken den 13 december 1878 antagits till befattningen och på grund af hvad landtbruksakademiens förvaltningskomité om hans tjenstgöring vitsordat gjort sig förtjent att redan från och

med år 1884 tillgodonjuta ålderstillägg med 500 kronor, måtte kunna komma i åtnjutande af lönetillökning. Sedan anslaget med anledning deraf höjts till 3,500 kronor, hade detta belopp derefter hvarje följande år af Riksdagen beviljats.

Nu hade landtbruksakademiens förvaltningskomité, med vitsordande att Nordin städse med nit och skicklighet samt på ett berömvärdt sätt fullgjort sina tjensteåligganden, anmält Nordin till erhållande af ytterligare ett ålderstillägg från och med innevarande år.

Komiténs framställning hade visserligen inkommit för sent för att hemställan om ålderstillägg åt Nordin för innevarande år lämpligen kunde hos Riksdagen göras, men syntes med fullt fog böra föranleda till dylik hemställan för år 1890. För sådant ändamål erfordrades anslagets förhöjning med 500 kronor. Med erinran att, enligt af Kongl. Maj:t för innehafvarne af nu ifrågavarande tjenstebefattningar den 14 december 1888 fastställdt reglemente, undervisarne i husslöjd hädanefter skulle benämnas instruktörer, hemstälde departementschefen alltså att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att öka anslaget med nyssnämnda belopp 500 kronor.

I sin den 11 maj 1884 till Kongl. Maj:t aflåtna skrifvelse (n:o 49) angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel anmälte Riksdagen, att Riksdagen beträffande Kongl. Maj:ts ofvanomförmälda, hos Riksdagen gjorda framställning om ifrågavarande anslags höjande till 3,500 kronor, på det att ofvanbemälde Nordin måtte komma i åtnjutande af ålderstillägg med 500 kronor, visserligen ej kunnat finna att Nordin, såsom på extra stat anställd, egde lika otvetydig rätt att bekomma ålderstillägg som tjenstemän på ordinarie stat, men att Riksdagen likväl, då billigheten kräfde, att Nordin finge för år 1885 komma i åtnjutande af det lönebelopp, som af Kongl. Maj:t äskats, på extra stat för år 1885 anvisat 3,500 kronor för anställande under samma år af en andre undervisare i husslöjd och en elev samt för beredande af ålderstillägg åt den förre.

Med anslutning till den uppfattning i fråga om Nordins rätt till erhållande af ålderstillägg, som Riksdagen år 1884 sålunda uttalat, får utskottet på de i statsrådsprotokollet anförda skäl, hemställa,

att Riksdagen må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen på extra stat för år 1890 beviljar 3,500 kronor till *anställande af en andre instruktör i husslöjd och en elev*, hvilken bör åtföljа en af instruktörerna i husslöjd för att af denne handledas och utbildas, så att han må kunna såsom lärare i husslöjd användas, samt likaledes på extra stat för nämnda år anvisar 500 kronor såsom personligt ytterligare ålders-

tillägg till andre instruktören Wilhelm Nordin, derest han fortfarande i denna egenskap blifver använd.

Ang. anslag till vätskolan i Borås m. m. [28.]

27:o) Vidare hemställer utskottet,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, må på extra stat jemväl för år 1890 bevilja *dels* såsom bidrag till upprätthållande af *väfskolan i Borås*, med vilkor att från Elfsborgs läns landsting eller eljest tillskjutes ett belopp, motsvarande minst hälften af statsanslaget, 3,800 kronor, och *dels* såsom bidrag till *aflönande af en andre lärare* vid samma skola 1,000 kronor, under vilkor att enahanda belopp varder för ändamålet från nämnda läns landsting eller eljest tillskjutet.

Befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart.

Ang. anslag till främjande af svenska alsters afsättning i utlandet m. m. [29.]

28:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte jemväl för år 1890 på extra stat anvisa ett anslag af 20,000 kronor att af Kongl. Maj:t användas för att *åt alster af svensk industri och svenska näringar bereda afsättning i främmande länder.*

I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 82) har herr *A. Brodin* på anförda skäl hemstält, att Riksdagen måtte, förutom det af Kongl. Maj:t under sjette hufvudtiteln begärda anslag af 20,000 kronor för att "åt svensk industri och svenska näringar bereda afsättning i främmande länder", bevilja och ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett extra anslag af 15,000 kronor, att utgå 1890 till 5 resestipendier för unge män, som egnat sig åt handel och hvilka i aflägsnare länder önskade vidare utbilda sig i yrket.

Till statsrådsprotokollet har departementschefen erinrat, hurusom vid de två senaste riksdagarne på extra stat för hvartdera af åren 1888 och 1889 beviljats ett anslag af 20,000 kronor att af Kongl. Maj:t användas för att åt alster af svensk industri och svenska näringar bereda afsättning i främmande länder, äfvensom att Kongl. Maj:t beträffande användandet af det för år 1888 beviljade anslaget förordnat dels att en agent skulle för ett år anställas i Norra Tyskland för att derstädes söka befrämja afsättning af produkter af den svenska fiskerinäringen och att denne agent skulle ega åtnjuta ett arfvode af högst 5,000 kronor, dels ock att en reseagent, hvilkens arfvode i ett för allt ej finge öfverstiga 15,000 kronor, skulle utsändas till Indien, Kina och andra Ostasiatiska länder samt, der så pröfvades lämpligt,

äfven till Australien för att undersöka, huru inom berörda länder afsättning af svenska produkter skulle kunna på förmånligaste sätt beredas och verkställas, hvaremot något beslut rörande dispositionen af det för innevarande år beviljade anslag ännu icke af Kongl. Maj:t fattats.

Departementschefen har vidare anfört, att styrelsen för Sveriges allmänna exportförening till Kongl. Maj:t inkommit med en framställning om vidtagande af vissa åtgärder i syfte att utbilda agenter för befrämjande af vår export på utlandet, och att styrelsen i sådant hänseende ifrågasatt, såsom en för utbildande af duglige handels- eller exportagenter i utlandet synnerligen förmånlig åtgärd, att stipendier måtte anslås åt unge män, som önskade att i utlandet förvärfva sig erforderliga kunskaper i handelsyrket men att departementschefen, enär Kongl. Maj:t ansett nödigt att närmare utredning åstadkommes angående handelsundervisningens tillstånd i vårt land samt om och i sådant fall hvilka åtgärder tilläfventyrs borde vidtagas för denna undervisnings höjande, och förty anbefalt verkställandet af en dylik utredning, hölle före, att med pröfningen af frågan om beviljande af medel för det af exportföreningens styrelse omförmälda ändamål borde anstå.

Kongl. Maj:ts förevarande framställning har icke gifvit anledning till någon utskottets erinran.

Beträffande åter herr Brodins här ofvan omförmälda motion, hvilken till sitt syfte är likartad med de förslag i ämnet, motionären vid de två senaste riksdagarne framstält, får utskottet påpeka, att frågan om beredande af utrikes resestipendier åt unge män, hvilka egnat sig åt handelsyrket, enligt hvad af departementschefens ofvanberörda yttrande framgår, redan på Kongl. Maj:ts befallning är föremål för vederbörlig utredning för att sedermera af Kongl. Maj:t slutligen pröfvas. Vid sådant förhållande lärer anledning för Riksdagen icke förefinnas att gå denna Kongl. Maj:ts pröfning i förväg och bifalla den i ämnet väckta motionen.

Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen — med afslag å herr Brodins motion — må, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, för år 1890 på extra stat anvisa ett anslag af 20,000 kronor att af Kongl. Maj:t användas för att *åt alster af svensk industri och svenska näringar bereda afsättning i främmande länder.*

Befrämjande i allmänhet af bergsbruket.

Ang. anslag till bergsskolorna i Filipstad och Falun. [30.]

29:o) Med anledning af hvad Kongl. Maj:t under denna anslagstitel äskat hemställer utskottet,

att Riksdagen — under vilkor att *bergsskolorna i Filipstad och Falun* med dertill hörande skolor för bergsarbetare komma att jemväl under år 1890 fortsätta sin verksamhet i enahanda omfång och utsträckning som hittills och underkasta sig den inspektion, Kongl. Maj:t finner skäligt bestämma — må i likhet med hvad förut för flera år egt rum, på extra stat för år 1890 anvisa ett belopp af 14,000 kronor att till brukssocietetens fullmägtige i jernkontoret utbetalas.

Anordnande af fabriksinspektion.

Ang. anslag till anordnande af fabriksinspektion. [31.]

30:o) Kongl. Maj:t, som till Riksdagen aflåtit särskild proposition (n:o 5) med förslag till förordning om åtgärder för skyddande af arbetares lif och helsa i arbetet, enligt hvilket förslag inspektörer skulle förordnas för att tillhandagå näringsidkarne med upplysningar och råd i fråga om dylika åtgärder och för att öfvervaka förordningens efterlefnad, har i sammanhang härmed i statsverkspropositionen föreslagit Riksdagen att, *för anordnande af fabriksinspektion*, på extra stat för år 1890 anvisa ett anslag af 21,000 kronor.

Sedan sig visat, huruvida Kongl. Maj:ts omförmälda särskilda proposition vinner Riksdagens godkännande, kommer utskottet att afgifva särskildt utlåtande angående förevarande anslagsfordran; hvilket utskottet härmed skolat för Riksdagen

anmäla.

Gäldande af vissa kostnader för ett boställes deltagande i ett sjösänkningsföretag.

Ang. anslag till gäldande af vissa kostnader för länsmansboställets Wähla n:o 3 deltagande i ett sjösänkningsföretag. [32.]

31:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte, för gäldande af vissa på *länsmansbostället Wähla n:o 3 i Askers härad af Örebro län belöpande kostnader för boställets deltagande i sjöarne Hjelmarens och Qvismarens sänkning*, på extra stat för år 1890 anvisa ett belopp af 5,128 kronor.

Beträffande de omständigheter och skäl, hvilka ligga till grund för Kongl. Maj:ts förevarande framställning, tillåter sig utskottet hänvisa till den utförliga redogörelse derför, som lemnats på sidorna 81—85 i statsrådsprotokollet, och får här endast meddela, *att* Kongl. Maj:ts framställning föranledts af en af länsmannen i Askers härad af Örebro län Carl Emil Flodqvist gjord ansökning, det Kongl. Maj:t täcktes hos Riksdagen göra framställning att staten måtte gälda de kostnader, som belöpte sig på det sökanden å lön anslagna bostället Wähla n:o 3, 1 mantal, i Stora Mellösa socken, för boställets deltagande i sjöarne Hjelmarens och Qvismarens sänkning; *att* Flodqvist år 1887 tillträdt ifrågavarande boställe efter aflidne länsmannen N. G. Sahlin, som redan år 1863 sökt och vunnit delaktighet för bostället i det för ofvannämnda sjöars sänkning bildade bolag; *att* kammarkollegium och statskontoret i öfver Flodqvists omförmälda ansökning afgifvet utlåtande yttrat, bland annat, att understöd från det allmännas sida till sökandens utgifter i följd af sjösänkningen både syntes vara billigt och med hänsyn till boställets framtida nytta icke behöfde vara förspildt, äfvensom, på anförda skäl, hemstält, att ett anslag af i jemnadt tal 5,128 kronor för en gång måtte ställas till Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i länet förfogande och af bemälda embetsmyndighet utbetalas till gäldande af vissa af de på bostället belöpande sjösänkningskostnaderna; samt *att* departementschefen såsom sin åsigt uttalat, att synnerligen behjertansvärda skäl förelåge att bereda Flodqvist, hvilken icke sjelf ingått såsom delegare i sjösänkningsföretaget och dymedelst orsakat den bekymmersamma ställning, hvari han såsom innehafvare af bostället uppenbarligen måste komma att befinna sig, någon lindring i de dryga utgifter, som han i följd af sjösänkningen vore nödsakad att vidkännas.

Vid 1888 års riksdag förehade utskottet till behandling en af herr Folke Andersson inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 14), som till syftet väsentligen öfverensstämde med Kongl. Maj:ts förevarande framställning. I sitt öfver berörda motion afgifna utlåtande (n:o 19) yttrade utskottet, att utskottet af handlingarne i ärendet visserligen trott sig finna motionärens framställning behjertansvärd, men att utskottet, då frågor af förevarande beskaffenhet i första hand borde underställas Kongl. Maj:ts omprövning, dervid

den uttömmande utredning, som erfordrades, kunde vinnas och jemväl vederbörande myndigheter sättas i tillfälle att uttala sig i ämnet, i frågans dåvarande skick icke ansåge sig kunna tillstyrka bifall till motionärens framställning. Utskottets afstyrkande hemställan blef jemväl af Riksdagen bifallen.

Då efter den utredning, som nu föreligger, synnerligen bevekande omständigheter synas utskottet förefinnas för att någon ersättning beredes Flodqvist för de kostnader, han fått vidkännas för ifrågavarande boställes deltagande i omförmälda sjösänkningsföretag, samt det af Kongl. Maj:t i sådant hänseende nu föreslagna belopp lärer få anses skäligt, hemställer utskottet,

att Riksdagen må, för gäldande af vissa på *länsmansbostället Wähla n:o 3 i Askers härad af Örebro län belöpande kostnader för boställets deltagande i sjöarne Hjelmarens och Qvismarens sänkning*, på extra stat för år 1890 anvisa ett belopp af 5,128 kronor.

Ersättning för af statskontoret gjorda förskott.

Ang. anslag till ersättning för af statskontoret gjorda förskott. [33.]

32:o) Enligt hvad statskontoret hos Kongl. Maj:t anmält, har nämnda embetsverk under år 1888 förskjutit följande belopp, nemligen:

godtgörelse för afkomst af boställe, som enligt nådiga brefvet den 31 maj 1878 innehafvare af länsmanstjenster, hvarmed boställen varit förenade, egt undfå i anledning deraf att företrädarne åtnjutit fardagsår kronor 4,144: 37;

till Elfsborgs, Vesternorrlands och Vesterbottens läns landtränterier på grund af särskilda nådiga bref den 29 juni 1888 anordnad godtgörelse för derifrån förskjutna understöd till brandskadade vid Lilla Edet, samt i Sundsvall och Umeå jemte den i närheten af sistnämnda stad belägna lastageplatsen Holmsund ..... „ 12,000: —;

arfvoden samt rese- och traktamentsersättning åt ledamöterne och sekreteraren i den af Eders Kongl. Maj:t tillsatta komité för utarbetande af förslag till föreskrifter i fråga om upphandlingar, leveranser och entreprenader för statens räkning, kostnad för tryckning af komiténs betänkande m. m. ..... „ 14,320: 34.

Summa kronor 30,464: 71.

Med anledning af Kongl. Maj:ts nu derom gjorda framställning och under åberopande af de skäl, som till stöd för samma framställning finnas anförda i statsrådsprotokollet (sid. 86—87), hemställer utskottet,

att Riksdagen må anvisa på extra stat för år 1890 ett anslag i jemnt krontal af 30,465 kronor, till betäckande af omförmälda, af *statskontoret förskottsvis bestridda utgifter.*

Statens jernvägstrafik.

33:o) Kongl. Maj:t har föreslagit att Riksdagen måtte för år 1890 anslå *dels* å riksstatens sjette hufvudtitel, *till utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik*, 550,000 kronor, deraf till fortsättande af arbetena för Malmö stations utvidgning 250,000 kronor, *dels* ock ytterligare, till *anskaffande af ny rörlig materiel vid statens redan trafikerade jernvägar*, 1,000,000 kronor. *Ang. anslag till statens jernvägstrafik.* [39 o. 40.]

Hvad först angår det anslag, som Kongl. Maj:t äskat till *nya byggnader och anläggningar*, inhemtas af det statsverkspropositionen bilagda statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1889, att jernvägsstyrelsen för ifrågavarande ändamål ifrågasatt ett anslag af 650,000 kronor att användas, 350,000 kronor till fortsättande af arbetena för Malmö stations utvidgning — för hvilka arbetens påbörjande Riksdagen för innevarande år beviljat ett anslag af 150,000 kronor — samt 300,000 kronor till följande arbeten, för hvilka vid hvarje post den beräknade kostnaden blifvit angifven, nemligen vid

Storlien: spårförlängning åt vester i sammanhang med kolbåsens flyttning längre bort från banhall och stationshus för att i någon mån minska eldfaran för sistnämnda byggnader ... 5,000: —

Kälarne: utläggning af sidospår till Ansjön samt uppförande af sågverk derstädes ..... 12,000: —

Ändamålet med nämnda anläggning vore, enligt hvad styrelsen upplyst, dels att vid Ansjöns strand kunna upphemta det virke, som nu å flottleder sökte sig väg till kusten, och draga transporten deraf till jernvägen, dels att vid berörda sjö vid spårets ändpunkt uppsätta ett sågverk, hvartill jernvägen redan egde maskinerierna, och i detta försåga en del af det för jernvägens behof erforderliga virke, hvarigenom kostnaderna för anskaffning af detta kunde betydligt nedbringas. I den angifna summan inginge kostnaden för spåret med 4,400 kronor och för sågverket med dertill hörande torkhus med 7,600 kronor.

Stafre: utläggning af föreningsspår med vexlar för underlättande af vagnvexlingen och trafiken med det närbelägna sågverket 1,200: —

Transport 18,200: —

Transport 18,200: —

Nyhem: utläggning af sidospår till Idsjön för uppsamling af timmer från denna sjö och flere dermed sammanhängande vattendrag, hvilket timmer nu till följd af bristen å sådant spår flottades genom Gimån dels till Ljungan och dels till Holmsjön för att sedan å Österströms jernväg föras till Indalselfven ..... 22,000: —

Genom här föreslagna anordning kunde, upplyste styrelsen, jemväl det timmer, som nu upphemtades vid sjön Grötingen mellan Bräcke och Nyhem samt vid Nyhems station, uppfordras vid Idsjön, hvarigenom kostnaderna för timmeruppfordringen skulle förminskas.

Ange: utvidgning af det nu otillräckliga spårsystemet ..... 4,700: —

uppförande af ett lamphus och oljerum af sten för minskande af eldfaran i det af trä uppförda stationshuset, der lampor och oljor nu förvaras ..... 1,500: —

Erikslund: utvidgning af spårsystemet, som visat sig otillräckligt vid de stora timmertransporterna å tvärbanan ..... 4,000: —

Sundsvall: d:o d:o d:o ..... 9,400: —

Hudiksvall: dubbelspår, erforderliga vid vissa delar af hamnen ..... 10,000: —

För närvarande funnes, enligt hvad styrelsen upplyst, blott ett spår, hvarå samtidigt skulle pågå lastning och lossning af vagnar samt förflyttning af lastade och tomma vagnar.

Uppförande af kolbås samt ved- och kokesbodar, som för närvarande icke fnnnes å stationen ..... 4,000: —

Kinstaby: utvidgning af spårsystemet, som vore otillräckligt för virkestrafikens skötande ..... 2,400: —

Heby: tillbyggnad af godsmagasinet och anläggning af en lastkaj, båda erforderliga för den växande rörelsen ..... 3,200: —

Vittinge: utvidgning af det otillräckliga spårsystemet ..... 2,000: —

Tomteboda: uppförande af godsmagasin och lastkaj för att vid stationen kunna sköta styckegodstrafik, som nu af brist derpå icke kunnat der anordnas ..... 3,200: —

Karlberg: tillbyggnad af betjeningsbostaden för att bereda rum åt en stationskarl, som nu, i brist på närbelägen bostad, till olägenhet för tjensten nödgades bo vid Norrtull ..... 2,300: —

Stockholms norra: uppförande af en tillbyggnad till reparationsverkstaden samt ett ångpannehus för beredande af ökadt utrymme i verkstaden och för insättning af reservångpanna 16,000: —

Transport 102,900: —

Transport 102,900: —

För närvarande användes, enligt hvad styrelsen meddelat, tre lokomotivstallrum till verkstad för hjulreparationer samt snickare- och kopparslagarearbeten.

Stockholms central: uppförande af snickeri- och vedbodar, som för närvarande vore inrymda i stationshusets källare, men för eldfaran borde derifrån aflägsnas ..... 3,300: —

Stockholm, Stadsgården: utvidgning af spårsystemet, erforderlig för skötandet af dervarande trafik ..... 6,000: —

Södertelje: nedläggning af en vagnvåg, erforderlig för vägning af vagnslastgods, som icke kunde i magasinet vägas .. 2,000: —

Stjernhof: förlängning af godsmagasinet, som vore otillräckligt ..... 900: —

Göteborg: tillbyggnad af ilgodsexpeditionens lokal, som visat sig vara otillräcklig för rörelsens skötande och obeqväm för allmänheten ..... 12,000: —

Å vestra stambanan: anskaffning af jord för och uppsättande af snöskärmar på flera sträckor invid banan för att vintertiden söka förekomma snöns hopande i drifvor å sjelfva banan och deraf uppkommande hinder för tågen ..... 39,600: —

Charlottenberg: utvidgning af spårsystemet för vinnande af utrymme för vagnars uppställande och för vagnvexlingar ... 2,400: —

Arvika: uppförande af en fristående vattenkran med erforderlig ledning för underlättande af lokomotivens vattentagning och påskyndande af tågens expedierande å stationen ..... 3,500: —

Hessleholm: tillbyggnad af stationshuset, hvars väntsal redan länge varit för liten ..... 6,000: —

ändring af Kristianstad—Hessleholms jernvägs inledande å stationen för erhållandet af ett behöfligt ökadt spårutrymme ..... 6,000: —

Lund: fullföljande af det påbörjade spårsystemets utvidgning 8,000: —

För lokomotivstall vid följande stationer beräknades:

vid *Katrineholm* 3 st., jemte inköp af jord, framdragning af spår och nedläggning af vändskifva ..... 52,000: —

„ *Krylbo* 4 st. ..... 22,000: —

„ *Sundsvall* 2 st. ..... 13,000: —

Stallen upplyste styrelsen vara erforderliga dels till följd af tillökning i lokomotivens antal, dels för att kunna vidtaga lämpliga anordningar af tågen.

Diverse arbeten ..... 20,400: —

Summa kronor 300,000: —

I afseende å Malmö stations utvidgning har departementschefen till åberopade statsrådsprotokollet erinrat, *att* enligt den plan derför, som styrelsen framlagt i sin skrifvelse den 12 december 1887 och för hvilken departementschefen redogjort i sitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1888, kostnaderna för uppförande af nya samt förändring af redan befintliga byggnader beräknats till 733,100 kronor samt för spårläggning m. m. till 150,400 kronor, hvadan hela kostnaden skulle uppgå till 883,500 kronor förutom ersättning till Malmö stad för flyttning af ett våghus, 15,000 kronor; *att* Riksdagen emellertid i den skrifvelse af den 11 maj 1888, deruti Riksdagen anmält sitt beslut att bevilja anslag för påbörjande af stationens utvidgning anhållit om en utredning af den framlagda planen för utvidgningen i syfte att, utan rubbning i det föreslagna spårsystemet, söka nedbringa de ifrågasatta kostnaderna för byggnaderna; samt *att* Kongl. Maj:t vid föredragning af Riksdagens omförmälda skrifvelse funnit godt anbefalla jernvägsstyrelsen att verkställa den af Riksdagen begärda utredningen.

I anledning häraf hade, anför departementschefen vidare, styrelsen anmält, att resultatet af den anbefalda och verkställda utredningen visat, att genom något förenklad konstruktion af banhallen och till följd af lägre prisberäkning i till styrelsen afgifna anbud å arbetenas utförande kostnaderna nu kunde beräknas lägre än i det förut framlagda förslaget, på sätt följande tablå utvisade:

	Beräknad kostnad i	
	1887 års förslag.	1888 års förslag.
För uppförande af ett trevånings stationshus för ankommande resande och med bostäder i de öfra våningarna	200,000	188,000
För banhallen	314,000	287,000
„ godsexpeditionshus	32,000	32,000
„ godsmagasin	155,000	134,000
„ ändring af lokomotivstallflygeln	22,100	22,100
„ „ af gamla godsmagasinet	10,000	10,000
Summa kronor	733,100	673,100

En minskning i den beräknade kostnaden af icke mindre än 60,000 kronor hade alltså vunnits.

På sidorna 95—97 i statsrådsprotokollet har departementschefen derefter redogjort för vissa ytterligare upplysningar i ämnet, som meddelats dels

af styrelsen och dels — i en särskild promemoria — af dess chef. Utskottet, som beträffande denna redogörelses innehåll i öfrigt hänvisar till statsrådsprotokollet, får här meddela, att chefen för jernvägsstyrelsen bland annat anfört, att de anslag, som för innevarande år beviljats och för år 1890 af jernvägsstyrelsen ifrågasatts, vore afsedda att användas i enlighet med hvad följande tablå gåfve vid handen:

Behöfliga byggnader och arbeten.	Beräknade kostnader.	Anslagens fördelning.		
		1889.	1890.	1891.
Trevånings stationshus för ankommande resande	188,000	— —	135,000	53,000
Banhall i ett spann	287,000	— —	32,215	254,785
Godsmagasin med expeditionshus	166,000	25,000	141,000	— —
Ändring af lokomotivstallets vestra flygel	22,100	22,100	— —	— —
D:o af gamla godsmagasinet	10,000	— —	— —	10,000
Utvidgning och förändring af spårsystemet och bangården	111,935	80,000	31,935	— —
Utvidgning och förändring af lastkajer	4,800	4,800	— —	— —
Gas- och vattenledning, dränering och stensättning m. m.	20,000	3,100	9,850	7,050
Oförutsedda utgifter	13,665	— —	— —	13,665
Flyttning af Malmö stads våghus	15,000	15,000	— —	— —
Summa kronor	838,500	150,000	350,000	338,500

Hvad särskildt anginge arbetena för år 1890 hade chefen upplyst, att den för stationshuset beräknade summan afsåge grundläggning samt husets uppförande och täckning. För dessa ändamål erfordrades visserligen ej mera än ett belopp af 127,221 kronor, men då för inredningen, som visserligen skulle verkställas först år 1891, redan under år 1890 borde anskaffas erforderligt virke, på det att detta måtte hinna torka, innan det användes, måste redan för år 1890 för stationshuset beräknas ett kostnadsbelopp af 135,000 kronor.

I fråga om det af Kongl. Maj:t för *anskaffande af ny rörlig materiel vid statens redan trafikerade jernvägar* äskade anslag inhemtas af statsrådsprotokollet, att jernvägsstyrelsen hemstält, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att för detta ändamål för år 1890 bevilja ett anslag af 1,500,000 kronor.

Styrelsen erinrade — meddelar departementschefen — i afseende härå först att styrelsen i skrifvelse den 22 december 1885 hos Kongl. Maj:t hemstält om äskande för inköp af ny rörlig materiel af anslag till sammanlagdt 1,500,000 kronor att utgå med en tredjedel under hvartdera af åren 1887, 1888 och 1889, samt att afsigten med berörda hemställan varit att afhjelpa det missförhållandet att den reparationsbehöfvande materielen ej på långt när kunde i den mån, som erfordrades, undvaras i trafiktjensten för att intagas i verkstäderna.

Sedan styrelsen vidare erinrat, att vid aflåtande af styrelsens sistberörda skrifvelse ända till 3,000 gods- och 140 personvagnar vore utsatta för att i brist på nödig reservmateriel i förtid förslitas, yttrar styrelsen i afseende å det nu ifrågasatta anslaget följande:

"Sedan Riksdagen beviljat det äskade beloppet och för 1887 deraf anvisat 500,000 kronor, för hvilka äfven skyndsamt anskaffades materiel, inträdde en märkbar förbättring i det omnämnda missförhållandet mellan materielen i trafik och dess reserv, och vid 1887 års slut kunde konstateras, att restlängderna nedgått från 3,000 till 1,500 vid godsvagnarna och från 140 till 100 vid personvagnarna.

Emellertid öppnades bandelen Kilafors—Söderhamn och förestod öppnandet af bandelen Ljusdal—Hudiksvall för trafik, och det blef nödvändigt att till dessa linier förlägga en betydlig mängd godsvagnar samt flera lokomotiv. Med afseende på detta förhållande hade styrelsen i underdånig skrifvelse af den 12 december 1886 hos Eders Kongl. Maj:t gjort underdånig framställning om äskande hos Riksdagen af ytterligare anslag till rörlig materiel. Beloppet häraf ansåg sig styrelsen emellertid då med hänsyn till landets tryckta ekonomiska ställning böra sätta så lågt som möjligt, och vid den noggranna utredning, i hvilken styrelsen i nämnda skrifvelse redogjorde för otillräckligheten af de för de norrländska bandelarnes materiel disponibla medlen, framhöll styrelsen väl icke särskildt att, då hon bland de tillgängliga medlen äfven inberäknade hela det ofvan anförda beloppet, 1,500,000 kronor, oafkortadt, hon sålunda vore nödgad att afstå både från ett vidare anskaffande af reservmateriel och från användandet af den redan anskaffade till dess egentliga ändamål, från den stund de nämnda norrländska banorna skulle komma att i hela dess utsträckning trafikeras, men underlät styrelsen ej deremot att uttryckligen beteckna de beräknade tillökningarna af materielen såsom de lägsta möjliga. Sålunda blef det för den norrländska trafikens upprätthållande behöfliga och i berörda skrifvelse af den 12 december 1886 begärda tillskottet satt så lågt som 500,000 kronor. Af detta belopp beviljade Riksdagen emellertid endast 250,000 kronor, och, utom denna minskning i påräknade medel för rörlig materiel, måste styrelsen vidkännas

ännu en reduktion af samma art. Det visade sig nemligen att försäljningen af de inköpta norrländska banornas materiel inbragte 260,000 kronor mindre än hvad som af styrelsen beräknats, änskönt styrelsen sjelf i sin kalkyl ej infört den ursprungligen förslagsvis upptagna summan 730,000 kronor till högre belopp än 600,000 kronor.

Efter öppnandet af utfartsvägen till Hudiksvall måste styrelsen alltså möta den dermed förknippade ökningen i trafiken med en materiel, som dels i sjelfva verket understeg den i trafik behöfliga till den mängd, som motsvarades af de bristande beloppen 250,000 och 260,000 eller tillsammans 510,000 kronor, dels saknade den reserv, som under 1887 anskaffats till värde af 500,000 kronor, men som nu måste inberäknas i den effektiva materielen. Att ett sådant förhållande skulle blifva särdeles brydsamt, insåg styrelsen väl och underlät ej heller att i sin skrifvelse af den 12 december 1887 antyda detta, men styrelsen kunde vid det tillfället ej framställa tydliga bevis på materielens otillräcklighet, utan endast förmodanden, då dels försäljningen af den smalspåriga materielen ej ännu försiggått, dels möjligheten förefans att 1888 års trafik skulle visa snarare minskning än höjning af den under 1887 rådande, och ansåg sig vid sådant förhållande ej kunna göra underdånig hemställan om ytterligare anslag för 1889 för tillökning af materielen. Men året 1888 medförde en höjning i trafiken af ända till 10 procent mot föregående år, och oaktadt styrelsen lät sig angeläget vara att föranstalta om fullgörande i största möjliga mån redan under innevarande år af den för 1889 års medel beställda materielens leverans, så har dock det nu tilländagångna året på bestämdaste sätt visat, att den erhållna disponibla materielen varit otillräcklig och att vid skötandet af trafiken deraf föranledts många ekonomiska förluster af de slag, som brist på rörlig materiel aldrig underlåter att framkalla.

Så har den förbättrade ställningen af förhållandet mellan reparationsmessiga och för reparation disponibla vagnar åter försämrats och visar nu så stora rester som 1,700 gods- och 120 personvagnar. Vidare har under vissa tider bristen på dragkraft varit synnerligen känbar, oaktadt materielen så ansträngts, att t. ex. på femte trafikdistriktet under juli månad 58 lokomotiv uträttat lika stor tjenst, som under normala förhållanden kräfver 78 maskiner. Under sommarmånaderna hafva vagnar saknats för verkställande af jernvägens koltransporter, hvilket medfört extra kostnader för kolens mottagande och provisoriska uppläggande, och äfvenså har vagnbrist försvårat verkställande på lämpliga tider af de för banans underhåll nödvändiga transporterna. Den ökade stationstjensten har måst skötas på ett dyrare sätt med tenderlokomotiv i stället för med sådan utan tendrar m. m.

Att ett bestämdt behof af en rätt betydlig tillökning i materielen nu föreligger är sålunda ådagalagdt, och styrelsen måste anse det oundgängligt,

att denna brist oförtöfvadt ersättes, så väl med afseende på möjligheten att tillgodose trafikens kraf, som för att ej i förtid förslita materielen. Det är väl att beakta, att den ersättning för försliten materiel, som jernvägen af trafikmedel har att bestrida, redan nu uppgår till 260,000 kronor per år, och det är styrelsens pligt att ej försumma att taga de mått och steg, som erfordras för att denna summa ej må växa fortare och i större omfång än nödvändigt är.

I enlighet med hvad nu anförts kan det oundgängliga behofvet af ökning af materielen på följande sätt beräknas:

1:o). För att mängden af reparationsbehöflig materiel, som ej kan för ändamålet tagas ur trafik, må kunna nedbringas åtminstone i samma mån som under år 1887 egde rum, erfordras i öfverensstämmelse med styrelsens underdåniga skrifvelse af den 22 december 1885			
3 lokomotiv	för kr.	150,000: —	
15 personvagnar	„ „	150,000: —	
70 godsvagnar	„ „	140,000: —	
vagnsaxlar med hjul	„ „	60,000: —	kr. 500,000: —
2:o). För att uppnå det minimum af effektiv trafikmateriel, som beräknats i styrelsens underdåniga skrifvelse af den 12 december 1886, behöfves den materiel, som återstår af de i nämnda skrifvelse anförda 3 lokomotiv och 505 godsvagnar till värde af 1,100,000 kronor, sedan derifrån dragits den, som anskaffats för de beviljade 590,000 kronor, nemligen 3 lokomotiv och 216 godsvagnar, således			
290 godsvagnar			„ 510,000: —
3:o). Så önskvärdt det än vore att styrelsen kunde förfoga öfver en i alla hänseenden tillräcklig materiel, för att tillgodose hvarje tillökning af trafiken, så fordrar dock osäkerheten om fortfarandet för längre tid af den märkliga förhöjning af 10 procent, som i detta afseende det nu tilländagångna året utvisar, en viss försigtighet från styrelsens sida,			
Transport			1,010,000: —

Transport 1,010,000: —

och hon anser sig derföre böra endast successive och ej på en gång göra underdånig framställning om anskaffande af medel för berörda ändamål. Det minimum af nyanskaffning, som till en början erfordras, finner sig styrelsen — med hänvisning till den ofvan berörda bristen på lokomotiv samt af transportvagnar för jernvägens egna behof under senaste sommaren — böra upptaga till

7 lokomotiv ..... kr. 350,000: —
50 godsvagnar med axlar och hjul ..... „ 140,000: — kr. 490,000: —

eller hela den för materielens förstärkning erforderliga summan till ..... kronor 1,500,000: —»

För egen del har departementschefen, enligt hvad statsrådsprotokollet utvisar, beträffande de under förevarande anslagstitel för år 1890 erforderliga anslag anfört, att ehuru departementschefen vid bedömandet af anslagsbehofvet för år 1890 för utvidgningen af Malmö station ansåge sig böra utgå från de af jernvägsstyrelsen senast uppgjorda kostnadsberäkningarna, departementschefen likväl hölle före, att ett så stort anslag, som styrelsen för ändamålet ifrågasatt, icke vore för år 1890 erforderligt. Genom ett uppskof med stationshusets uppförande och täckande till år 1891 vållades nemligen icke någon afsevärd olägenhet, då huset icke vore afsedt att göras färdigt och upplåtas till begagnande förr än sistnämnda år samt godsrörelsen i allt fall kunde redan under år 1890 ordnas så, som enligt planen vore afsedt. Angeläget vore endast att redan under år 1890 grunden för detsamma lades, enär ett års uppskof dermed måste vålla att husets färdigbyggande fördröjdes till år 1892. Då enligt hvad departementschefen inhemtat grundläggningen beräknades kosta omkring 35,000 kronor, syntes alltså det för nästkommande år för stationshuset beräknade beloppet, 135,000 kronor, kunna nedsättas med 100,000 kronor. Det af jernvägsstyrelsen begärda anslaget för Malmö stations utvidgning kunde alltså för år 1890 bestämmas till 250,000 kronor eller 100,000 kronor mindre än styrelsens förslag upptoge.

Emot hvad styrelsen i öfrigt i afseende å anslag för nya byggnader och anläggningar hemstält hade departementschefen icke något att erinra.

Deremot vore, enligt departementschefens åsigt, icke ett så stort anslag, som styrelsen begärt till anskaffande af rörlig materiel, oundgängligen erforderligt redan för år 1890. Väl erkände departementschefen till fullo vigten af hvad styrelsen till stöd för sin framställning anfört. Men då några synnerligen afsevärda olägenheter icke torde uppstå, om med anskaffande af

någon del af den utaf styrelsen såsom behöflig ansedda materielen komme att anstå till år 1891, ansåge sig departementschefen icke nu böra förorda högre anslag för ändamålet än 1,000,000 kronor.

Kongl. Maj:ts framställning om anslag till utförande af nya byggnader och anläggningar har, för så vidt framställningen afser utvidgningen af Malmö station, icke gifvit anledning till någon utskottets erinran.

Beträffande öfriga poster å det för ifrågavarande ändamål äskade anslag har utskottet vid granskning af åtskilliga utskottet tillhandahållna kostnadsberäkningar trott sig finna att en eller annan post blifvit väl högt upptagen och att genom lämpliga åtgärders vidtagande den verkliga kostnaden bör kunna icke obetydligt nedbringas. Utskottet har i följd häraf ansett det på dessa poster belöpande anslagsbeloppet lämpligen kunna nedsättas till 250,000 kronor och ifrågavarande anslag i dess helhet således kunna bestämmas till 500,000 kronor.

Vidkommande Kongl. Maj:ts anslagsfordran för anskaffande af ny rörlig materiel vid statens redan trafikerade jernvägar har utskottet fäst sin uppmärksamhet vid den af jernvägsstyrelsen meddelade upplysningen, att försäljningen af de inköpta norrländska banornas materiel inbragt 260,000 kronor mindre än hvad af styrelsen beräknats, änskönt styrelsen sjelf i sin kalkyl ej infört den ursprungligen förslagsvis upptagna summan 730,000 kronor till högre belopp än 600,000 kronor. I fråga härom har utskottet ytterligare under hand inhemtat:

att försäljningen af *f. d. Sundsvallsbanans* inventarier och materiel uppskattats att inbringa	kronor	330,000:	—
men i sjelfva verket inbragt endast	„	178,175:	16
eller	kronor	151,824:	84

mindre än beräknats;

att försäljningen af *f. d. Söderhamsbanans* inventarier och materiel uppskattats att inbringa	kronor	300,000:	—
men hittills i sjelfva verket inbragt endast	„	176,338:	78
eller	kronor	123,661:	22

mindre än beräknats; samt

att försäljningen af *f. d. Hudiksvallsbanans* inventarier och materiel uppskattats att inbringa omkring	kronor	100,000:	—
men hittills i sjelfva verket inbragt endast	„	61,957:	08
eller	kronor	38,042:	92

mindre än beräknats.

De hittills influtna medlen understiga således de beräknade med 313,528 kronor 98 öre, och då för de ännu oförsålda inventarierna högst 40,000 à 50,000 kronor ansetts kunna erhållas, kommer försäljningssumman för nämnda banors inventarier och materiel att i rundt tal med ofvan angifna belopp, 260,000 kronor, understiga den beräknade.

Ehuru det synes utskottet anmärkningsvärdt, att en så stor missräkning i fråga om värdet af de inköpta norrländska banornas materiel kunnat ega rum, får utskottet, då genom hvad till statsrådsprotokollet meddelats torde vara ådagalagdt, att det af Kongl. Maj:t nu äskade beloppet 1,000,000 kronor oundgängligen erfordras för trafikens behof, tillstyrka Riksdagen att för ifrågavarande ändamål anvisa berörda belopp.

Med anledning af hvad under förevarande anslagstitel blifvit föreslaget hemställer utskottet alltså,

att Riksdagen må anvisa:

a) å riksstatens sjette hufvudtitel, *till utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik*, 500,000 kronor, deraf till fortsättande af arbetena för Malmö stations utvidgning 250,000 kronor;

b) till *anskaffande af ny rörlig materiel vid statens redan trafikerade jernvägar* 1,000,000 kronor.

Om sättet för anskaffande af det i mom. b) omförmälda belopp kommer utskottet framdeles att afgifva förslag.

Öfver Kongl. Maj:ts under sjette hufvudtiteln gjorda förslag om anvisande på extra stat för år 1890 af medel till *väganläggningar* och *vägförbättringar*, *bro- och hamnbyggnader* samt *vattenkommunikationer* och *torrläggning utaf vattensjuka marker* har utskottet i sitt utlåtande n:o 11 afgifvit yttrande.

Beträffande Kongl. Maj:ts likaledes under sjette hufvudtiteln framlagda förslag om anslag till fortsättning af arbetena å *stambanan norr om Sollefteå* kommer utskottet framdeles att afgifva utlåtande.

Likaså kommer utskottet framdeles att yttra sig med anledning af väckta och till utskottet remitterade motioner dels om inlösen af maskiner och redskap vid de nuvarande *margarinfabrikerna* och dels om beviljande af anslag för anläggning af fabriker för tillverkning af oleomargarin.

Stockholm den 16 februari 1889.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservationer:

vid punkten 6:o (angående landtbruksstyrelsen):

af herrar grefve *G. Sparre*, *F. Boström*, *E. V. R. L. Königsfeldt*, *P. J. von Ehrenheim* och *C. E. Casparsson*, mot den af utskottet föreslagna nedsättningen i aflöningsförmånerna för fiskeriinspektören och byråingeniörerna;

af herr *C. Ifvarsson*, med hvilken herrar *A. Persson*, *N. Petersson*, *J. Jonson* och *A. Peterson* instämt och som yrkat, att aflöningen för öfverdirektören och chefen skulle bestämmas till lön 4,000 och tjenstgöringspenningar 2,000 kronor, eller tillhopa 6,000 kronor;

af herr *H. P. P. Tamm*, som ansett, att, då hela landtbruksstyrelsens gagnbarhet blir beroende på chefens personliga duglighet och praktiska utbildning, och till chef bör tillsättas en i praktiska värf pröfvad och icke en vare sig allt för ung man eller en, som haft sin utbildning blott uti statens tjensteverk, denne chef bör, i likhet med direktören vid Ultuna, beviljas pension efter uppnådda 25 tjenstår;

af herr *J. Anderson;*

vid punkten 8:o (angående anslaget till Ultuna landtbruksinstitut):

af herrar *C. Ifvarsson*, *A. P. Danielson*, *J. Jonson* och *J. Andersson;*

af herrar *S. Nilsson* och *N. Petersson*, hvilka ansett utskottets yttrande och förslag i denna fråga böra hafva följande lydelse och innehåll:

»Då utskottet går att afgifva yttrande med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställning, får utskottet till en början erinra, att det framlagda förslaget till omorganisation af institutet vid Ultuna företer flera väsentliga afvikelser från de grunder, ofvanomförmälde komiterade ansett sig böra uppställa för organisationen af rikets landtbruksinstitut. Den vigtigaste af dessa afvikelser synes utskottet vara den, att under det komiterade yrkat, att chefskapet för läroverket

borde skiljas från förvaltarebefattningen vid egendomen, har Kongl. Maj:t ansett ifrågavarande båda uppdrag hädanefter som hittills böra vara förenade hos en och samma person. En annan, med den nu nämnda nära sammanhängande afvikelse är den, att, medan komiterade hemstält, att undervisningen vid institutet måtte blifva uteslutande teoretisk, har Kongl. Maj:t haft den uppfattning, att den nu förekommande undervisningen i landtmannaarbeten eller s. k. landtbrukspraktik borde qvarstå såsom ett fakultativt läroämne. Vidare förekommer den olikhet mellan komiterades och Kongl. Maj:ts förslag, att, då komiterade förordat, att den vid institutet befintliga lägre landtbruksskolan eller lärlingskursen skulle derifrån skiljas, synes Kongl. Maj:t åter, för så vidt af statsrådsprotokollet framgår, härutinnan hysa en i viss mån annan åsigt.

De skäl, komiterade anfört till stöd för den af dem föreslagna tudelningen af den nuvarande föreståndarebefattningen vid institutet och för hvilka utskottet med ledning af statsrådsprotokollet ofvan redogjort, hafva emellertid synts utskottet så väl grundade, att desamma ingalunda vederlagts af hvad från den motsatta uppfattningens ståndpunkt invändts. Det ekonomiska resultat, jordbruket vid Ultuna under en lång följd af år lemnat, synes utskottet för öfrigt vara i hög grad egnadt att bestyrka rigtigheten af den åsigt, komiterade uttalat, att den nuvarande organisationen ställer på institutets föreståndare fordringar, hvilka äro hardt när omöjliga att uppfylla.

Ehuru undervisning i landtmannaarbeten, enligt det föreliggande förslaget, skulle meddelas allenast de elever, som önskade erhålla sådan, skulle likväl, enligt utskottets förmenande, de olägenheter, hvilka äro förenade med den nuvarande obligatoriska undervisningen, äfven efter den nya organisationens genomförande komma att qvarstå i nästan oförminskad grad, och ytterligare olägenheter dessutom tillkomma. Enligt hvad komiterade i sitt omförmälda betänkande uppvisat, bestå de nu befintliga olägenheterna förnämligast deri, att i följd af elevernas stora antal någon tillfredsställande praktisk utbildning icke kan dem bibringas under den jemförelsevis korta tid, undervisningskursen pågår, medan å andra sidan elevernas användning vid landtbruksarbeten har en i hög grad störande inverkan på deras bokliga studier. För de elever, hvilka, om tillfälle till undervisning i landtmannaarbeten beredde dem, ville begagna sig af denna undervisning, komme naturligtvis de nyss anmärkta olägenheterna att fortfarande göra sig gällande; men äfven de öfriga skulle, enligt utskottets åsigt, ej kunna undgå att i sin undervisning lida af ifrågavarande anordning, enär tillvaron af ett fakultativt läroämne, kräfvande en så rundlig under-

visningstid som landtbrukspraktiken, säkerligen måste vålla stora svårigheter och ogentligheter vid bestämmandet af läsekurser och läsetider vid institutet.

Till stöd för yrkandet om den lägre landtbruksskolans skiljande från institutet hafva komiterade å sid. 252 i sitt betänkande bland annat framhållit, att om undervisningen vid de två olika kurserna bedrefves med gemensamma lärare, det svårligen kunde undvikas, att undervisningen i den ena af lärarepersonalen omfattades med ett varmare intresse än undervisningen i den andra, hvilket gifvetvis måste lända till skada för endera, samt att det isynnerhet vid föreningen af ett läroverk med mera praktisk och ett annat med mera teoretisk rigtning vore att befara, att en slitning skulle uppstå emellan olika åsigter beträffande det fördelaktigaste sätt, hvarpå undervisningen vid hvartdera af dem borde meddelas. Hvad komiterade sålunda och i öfrigt anmärkt synes utskottet innebära talande skäl för den af komiterade förordade åtgärdens vidtagande.

Af hvad utskottet nu anfört torde framgå, att utskottet har en i flera afseenden från Kongl. Maj:ts afvikande uppfattning af de principer, hvarå den jemväl enligt utskottets åsigt behöfliga omorganisationen af institutet vid Ultuna bör grundas, i det att utskottet nemligen i hufvudsak ställer sig på den ståndpunkt i frågan, som intagits af komiterade. Vid sådant förhållande och då det synes utskottet angeläget, att omorganisationen af Ultuna och Alnarps landtbruksinstitut sker i den rigtning, komiterade föreslagit, och för båda instituten genomföres samtidigt, samt enär det nu föreliggande förslaget synes utskottet icke så mycket leda till en förändrad och ändamålsenligare anordning af undervisningsväsendet vid Ultuna, utan hufvudsakligast afse beredande åt lärarepersonalen derstädes af ökade löner å ordinarie stat, och då vidare det föreslagna bibehållandet i en hand af chefskapet för läroverket och förvaltarebefattningen vid egendomen enligt utskottets öfvertygelse måste föranleda minskad afkastning af egendomen, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka Riksdagen att bifalla vare sig Kongl. Maj:ts framställning om förhöjning af det nu utgående anslaget till Ultuna landtbruksinstitut eller hvad med samma framställning står i sammanhang; och lärer utskottet, med denna uppfattning af den föreliggande frågan, icke böra ingå i någon granskning vare sig af de olika posterna i den af Kongl. Maj:t för institutet föreslagna staten eller af den i ämnet väckta motionen.

Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen må, med afslag å Kongl. Maj:ts

förslag och herr Tamms motion i hvad de afse genomförandet af de ifrågasatta, förändrade anordningarne med undervisningen vid Ultuna landtbruksinstitut samt godkännande af stat för institutet jemte hvad i sammanhang med denna stat föreslagits, fastställa det under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar» uppförda anslag till Ultuna landtbruksinstitut att utgå med oförändradt belopp 20,000 kronor.»

vid punkten 12:o (angående hästafvelns förbättrande):

af herrar *H. P. P. Tamm*, *C. Ifvarsson*, *A. P. Danielson*, *S. Nilsson* och *N. Petersson;*

vid punkten 31:o (angående gäldande af kostnader för länsmansbostället Vählas deltagande i ett sjösänkningsföretag):

af herrar *N. Petersson*, vice talmannen *L. O. Larsson* och *J. Anderson;*

vid punkten 33:o mom. a) (angående anslaget till nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik):

af herrar grefve *G. Sparre*, friherre *B. A. Leijonhufvud*, grefve *E. C. A. Piper*, *Chr. Lundeberg*, *F. Boström*, *P. J. von Ehrenheim* och *C. E. Casparsson;*

vid punkten 33:o mom b) (angående anslaget till ny rörlig materiel vid statens redan trafikerade jernvägar):

af herr vice talmannen *L. O. Larsson*, som yrkat, att de begärda 1,000,000 kronor måtte anvisas att utgå med hälften år 1890 och hälften år 1891.

Herr *Chr Lundeberg* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i behandlingen inom utskottet af de i punkterna 6:o—30:o af detta utlåtande omförmälda ärenden.

E

Tabell öfver ordinarie anslagen und

1889 års riksstat anslår:								
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på *förslag*.				Summa.		
		Friheter.		Ersättningar.				
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Civ
6,500	—	— —	—	— —	—	6,500	—	Statsministern, lönefyllnad, *förslagsanslag*, högst ....
36,000	—	— —	—	— —	—	36,000	—	Statsråden utan departement, 3 à 12,000 kronor....
17,000	—	— —	—	— —	—	17,000	—	Departementschefen .....
76,700	—	— —	—	— —	—	76,700	—	Departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli....
83,500	—	— —	—	— —	—	83,500	—	Kommerskollegium .....
59,900	—	— —	—	— —	—	59,900	—	Statistiska centralbyrån:
								Aflöningsmedel för statistiska centralbyrån.....
								Reservationsanslag:
								Till bibliotekets underhållande .....
								„ arfvoden åt tillfälliga biträden samt till vikaria
								„ officiella statistiska trycket .....
								„ en statistisk tidskrift.....
								„ utarbetande af en aflönings- och pensionsstatis
108,800	—	— —	—	— —	—	108,800	—	Landtmäteristaten .....
6,000	—	— —	—	— —	—	6,000	—	Rikets ekonomiska kartverk, *reservationsanslag*.....
87,422	—	— —	—	— —	—	87,422	—	Öfverståthållareembetet .....
2,643,582	—	— —	—	— —	—	2,643,582	—	Landsstaterna i länen (deraf 90,000 kronor *reservatio*
								Tillkommer det belopp, hvartill afkastningen af f
								ningsjord är beräknad .....
131,200	—	— —	—	— —	—	131,200	—	Väg- och vattenbyggnadsstaten (deraf tvenne särski
								och till vägundersökningar, hvartdera å 30,000 kron
								Landtbruksstyrelsen. Nytt .....
239,000	—	— —	—	— —	—	239,000	—	Alderstillägg, *förslagsanslag*.....
7,172	—	6,635	—	5,639	—	19,446	—	Gästgifvares friheter:
								Anvisningen i kontant *ökas* med 3,675 kronor, hv
250,000	—	— —	—	— —	—	250,000	—	Bidrag till skjutsentreprenader, *förslagsanslag* .....
354	—	25	—	— —	—	379	—	Färjor och färjekarlar .....
Sgr 3,753,130	—	6,660	—	5,639	—	3,765,429	—	
Tpt 3,753,130	—	6,660	—	5,639	—	3,765,429	—	

t. A.

:sstatens S j e t t e hufvudtitel.

partemetet.		Förslag till blifvande riksstat: Anvisning i kontant. Kronor.	ö.	Indelning och dermed jemförlig anvisning, på *förslag*. Friheter. Kronor.	ö.	Ersättningar. Kronor.	ö.	Summa. Kronor.	ö.
.....		6,500	—	— —	—	— —	—	6,500	—
.....		36,000	—	— —	—	— —	—	36,000	—
.....		17,000	—	— —	—	— —	—	17,000	—
.....		76,700	—	— —	—	— —	—	76,700	—
.....		83,500	—	— —	—	— —	—	83,500	—
.....	28,400: —								
..... 1,500: —									
ättningar..... 12,200: —									
..... 15,800: —									
..... 1,000: —									
..... 1,000: —	31,500: —	59,900	—	— —	—	— —	—	59,900	—
.....		108,800	—	— —	—	— —	—	108,800	—
.....		6,000	—	— —	—	— —	—	6,000	—
.....		87,422	—	— —	—	— —	—	87,422	—
lag). Nuvarande belopp	2,643,582: —								
ragna boställen och en indragen lö-									
.....	3,410: —	2,646,992	—	— —	—	— —	—	2,646,992	—
ervationsanslag, till expenser för allmänna arbeten									
.....		131,200	—	— —	—	— —	—	131,200	—
.....		27,800	—	— —	—	— —	—	27,800	—
.....		239,000	—	— —	—	— —	—	239,000	—
ot "Ersättningar" *minskas* med 3,975 kronor		10,847	—	6,635	—	1,664	—	19,146	—
.....		250,000	—	— —	—	— —	—	250,000	—
.....		354	—	25	—	— —	—	379	—
	S:gr	3,788,015	—	6,660	—	1,664	—	3,796,339	—
	Transport	3,788,015	—	6,660	—	1,664	—	3,796,339	—

	1889 års riksstat anslår:								
	Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på *förslag.*				Summa.		
			Friheter.		Ersättningar.				
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
Tpt	3,753,130	—	6,660	—	5,639	—	3,765,429	—	**Jordbruket, hande**
									Reservation
	12,000	—	— —	—	— —	—	12,000	—	Vägar och kommunikationer
	190,400	—	— —	—	— —	—	190,400	—	Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmann till understöd åt landtmannaskolor). Nuvaran *Ökas* å anslaget till Ultuna landtbruksinstitut m
	47,500	—	— —	—	— —	—	47,500	—	Landtbruksingeniörer och deras biträden
	45,450	—	— —	—	— —	—	45,450	—	Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmann *Ökas* med
	48,500	—	— —	—	— —	—	48,500	—	Länsveterinärer
	63,500	—	— —	—	— —	—	63,500	—	Befrämjande i allmänhet af slöjderna
	11,500	—	— —	—	— —	—	11,500	—	Befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart
	8,700	—	— —	—	— —	—	8,700	—	Befrämjande i allmänhet af bergsbruket
	17,600	—	— —	—	— —	—	17,600	—	Fiskerinäringens understöd. Nuvarande belopp *Ökas* med
Sgr	445,150	—	— —	—	— —	—	445,150	—	
									Diver
	63,000	—	— —	—	— —	—	63,000	—	Skiften och afvittringar, *reservationsanslag*
	50,000	—	— —	—	— —	—	50,000	—	Utflyttningshjelp efter skiften, *förslagsanslag*
	4,500	—	— —	—	— —	—	4,500	—	Odlingshjelp för krononybyggare, *förslagsanslag*
	2,700	—	1,560	—	4,567	—	8,827	—	Jordförluster genom kanal- och väganläggningar, *f*
	93,550	—	1,070	—	— —	—	94,620	—	Hästafvelns förbättrande, *reservationsanslag*, (deraf s Nuvarande anvisning i kontant *Ökas* å det särskilda anslaget till prisbelöning
	30,000	—	— —	—	— —	—	30,000	—	Till förekommande och hämmande af smittosam
	15,850	—	— —	—	— —	—	15,850	—	Karantänsinrättningen på Känsö, *förslagsanslag*, hö
	26,500	—	— —	—	— —	—	26,500	—	Aflösning af Scheldetullen, *förslagsanslag*. Anslag
	43,000	—	— —	—	— —	—	43,000	—	Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag*
	117,873	—	— —	—	— —	—	117,873	—	Skrifmaterialier och expenser, ved, m. m., *förslag* *Minskas* för jemnande af hufvudtitelns slutsum
	12,000	—	— —	—	— —	—	12,000	—	Extra utgifter, *reservationsanslag*
Sgr	458,973	—	2,630	—	4,567	—	466,170	—	
S:a	4,657,253	—	9,290	—	10,206	—	4,676,749	—	

		Förslag till blifvande riksstat:							
		Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på *förslag*.				Summa.	
				Friheter.		Ersättningar.			
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
:h näringarne.		3,788,015	—	6,660	—	1,664	—	3,796,339	—
slag.									
.....		12,000	—	— —	—	— —	—	12,000	—
ringar (deraf ett *förslagsanslag* å 15,000 kronor									
lopp	190,400: —								
.....	27,000: —	217,400	—	— —	—	— —	—	217,400	—
.....		47,500	—	— —	—	— —	—	47,500	—
ringar. Nuvarande belopp.....	45,450: —								
.....	9,550: —	55,000	—	— —	—	— —	—	55,000	—
.....		48,500	—	— —	—	— —	—	48,500	—
.....		63,500	—	— —	—	— —	—	63,500	—
.....		11,500	—	— —	—	— —	—	11,500	—
.....		8,700	—	— —	—	— —	—	8,700	—
.....	17,600: —								
.....	24,400: —	42,000	—	— —	—	— —	—	42,000	—
	S:gr	506,100	—	— —	—	— —	—	506,100	—
:slag.									
.....		63,000	—	— —	—	— —	—	63,000	—
.....		50,000	—	— —	—	— —	—	50,000	—
.....		4,500	—	— —	—	— —	—	4,500	—
ıgsanslag		2,700	—	1,560	—	4,567	—	8,827	—
ildt 35,000 kronor till prisbelöningar för hästar).									
.....	93,550: —								
:star med	15,000: —	108,550	—	1,070	—	— —	—	109,620	—
ıkdomar bland husdjuren, *förslagsanslag*.....		30,000	—	— —	—	— —	—	30,000	—
.....		15,850	—	— —	—	— —	—	15,850	—
går		— —	—	— —	—	— —	—	— —	—
.....		43,000	—	— —	—	— —	—	43,000	—
:slag. Nuvarande belopp	117,873: —								
ed	342: —	117,531	—	— —	—	— —	—	117,531	—
.....		12,000	—	— —	—	— —	—	12,000	—
	S:gr	447,131	—	2,630	—	4,567	—	454,328	—
	Summa	4,741,246	—	9,290	—	6,231	—	4,756,767	—

Bil. Litt. B.

Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens Sjette hufvudtitel.

		Kronor.	ö.
Civildepartementet.			
Civildepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli:			
Till handhafvande af kontroll å försäkringsanstalterna		4,500	—
Kommerskollegium:			
För tillfällig löneförbättring	7,640: —		
Till bestridande af kostnader för kartritning vid grufkartekontoret	2,500: —	10,140	—
Rikets ekonomiska kartverk:			
För de ekonomiskt-geografiska kartarbetena i Norrbottens län	31,000: —		
„ de ekonomiska kartarbetena i öfriga delar af riket	45,000: —	76,000	—
Öfverståthållareembetet:			
Till utgifvande af "Polisunderrättelser"		15,000	—
Landsstaterna i länen:			
För uppehållande af en häradsskrifvaretjenst inom Jemtlands län	2,500: —		
Till aflöning m. m. åt särskild polisstyrka på landet	50,000: —	52,500	—
Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar:			
För anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid Alnarps landtbruksinstitut		5,000	—
Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar:			
Bidrag till bestridande af kostnaderna för allmänna landtbruksmöten	5,000: —		
Transport	5,000: —	163,140	—

		Kronor.	ö.
Transport	5,000: —	163,140	—
Till prisbelöningar vid allmänna landtbruksmöten för husdjur, redskap, maskiner m. m.	10,000: —		
Bidrag till underhåll af sju kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behof	28,000: —		
Till understöd åt frökontrollanstalter	10,000: —		
Till understöd åt svenska mosskulturföreningen	5,000: —		
För de geologiska undersökningarna	88,500: —	146,500	—
Befrämjande i allmänhet af slöjderna:			
Till anställande af en andre instruktör i husslöjd och en elev	4,000: —		
Bidrag till upprätthållande af väfskolan i Borås och till aflönande af en andre lärare vid samma skola	4,800: —	8,800	—
Befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart:			
Till beredande åt alster af svensk industri och svenska näringar af afsättning i främmande länder		20,000	—
Befrämjande i allmänhet af bergsbruket:			
Till bergsskolorna i Filipstad och Falun		14,000	—
Skiften och afvittringar:			
Till fullföljande af storskiftes- och afvittringsarbetena		72,000	—
Diverse anslag:			
Till gäldande af vissa kostnader för ett boställes deltagande i ett sjösänkningsföretag	5,128: —		
„ ersättning för af statskontoret förskottsvis bestridda utgifter	30,465: —		
„ utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik	500,000: —	535,593	—
	Summa	960,033	—

Bil. Litt. C.

Tabell öfver extra ordinarie anslag utom hufvudtitlarne.

	Kronor.	ö.
Till anskaffande af ny rörlig materiel vid statens redan trafikerade jernvägar	1,000,000	—

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1889.